

WESTERN ROMAN
LASO
CILENA 15 d. BROJ 401

UMRI POLAGANO!

G. F. Unger

UMRI POLAGANO!

LASO 401

G. F. UNGER: UMRI POLAGANO!

Naslov originala: STIRB LANGSAM, SPADE!

Recenzija: Mladen Stary, književnik

Copyright: Zauberkreis Verlag, Rastatt

Prijevod: Thea Vodopija

Grafički urednik: Ivica Bartolić

Urednik: Marcel Čukli

LASO – Izlazi svaki tjedan – Izdavač: RO Novinsko-izdavačka djelatnost SOUR-a »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Informativno-revijalna izdanja n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, Redakcija »Romani i stripovi« – Glavni i odgovorni urednik: Borivoj Jurković – Adresa uredništva: »Laso«, Redakcija »Romani i stripovi«, 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4, telefon: (041) 515-555 i 519-555 – Tisak: RO Štamparska djelatnost »Vjesnik« n. sol. o. – OOUR Novinska rotacija n. sub. o. i OOUR TM n. sub. o., 41000 Zagreb, Avenija bratstva i jedinstva 4.

Copyright (sva prava za Jugoslaviju) »Vjesnikova« Press agencija Zagreb. Cijena pretplate za godinu dana iznosi 780 d ili 702 d s popustom od 10 posto, a za 6 mjeseci 390 d ili 351 d s popustom. Samo unaprijed plaćena pretplata osigurava popust od 10 %. Pretplata se uplaćuje općom uplatnicom u korist računa 30101-833-1216 SOUR »Vjesnik«, Interna banka, s oznakom za »Laso«. Cijena za inozemstvo: DM 1,80, ASCH 10,00, SFRS 2,00, HFL 2,00 – Cijena inozemne pretplate za šest mjeseci: DM 36,00, SKR 63,00, ASCH 250,00, FF 74,00, SFRS 36,00, HFL 37,00, US\$ 15,00 – Uplata za devizni račun 30101-37-7210-256 – Privredna banka Zagreb (za »Laso«). Ekonomska propaganda: »Vjesnik«, Agencija za marketing, Zagreb, Trg bratstva i jedinstva 6. Zadnja kolor-stranica 9000 d, c/b stranica 7000 d.

Oslobodeno plaćanja poreza na promet mišljenjem Republičkog sekretarijata za prosvjetu, kulturu i fizičku kulturu SRH broj 2935/7-1973. od 26. XI 1973.

LASO 401, izlazi 19. 6. 1981.

I

Probudila me strašna bol. Udarali su me sa svih strana, a u glavi mi je zujalo kao da će se raspuknuti. Do moje svijesti prodirao je nečiji glas:

— Stanite! Ubit ćete ga prije nego što shvati tko ga je sredio! Prije nego što umre, mora saznati tko ga je kaznio! Mora prije smrti spoznati tko ga je poslao u smrt i zašto!

Čovjek je govorio španjolski, jezikom kojim sam vladao gotovo isto tako dobro kao pravi Meksikanac. Prestali su me udarati i gaziti. Osvijestivši se, ubrzo sam shvatio u čijim sam rukama. Nije bilo sumnje: domogli su me se Hurtado Salvador i njegovi prijatelji i nasrnuli na me bez oklijevanja.

Otpuzao sam do vode i osvježio se. Umio sam se i mokru maramu stavio na kvrgu što mi je izbila na glavi. Netko me očito udario kundakom puške. Dopusili su mi da se osvježim.

Sve me boljelo: rebra kao da su mi bila opaljena vatrom, a glava me boljela do iznemoglosti. Dobro su me izudarali. Pogledao sam ih jednog po jed-

nog. Bilo ih je pet. Bez pretjerivanja moglo bi se reći da je mladi plemić okružen prijateljima, jer Francisco de Salvador, otac mladića što mi je stajao nasuprot, živio je u Meksiku kao pravi plemić na svom imanju koje je bilo tako veliko da je zasigurno prelazilo granicu i čak zadiralo na američko područje.

Za svadbenih slavlja u Santa Rosi, mislio sam da nije ništa drugo do mladić koji se voli praviti važan i nastoji zadiviti okolinu svojim izgledom, ali ležeći izubijan i krvav na zemlji, shvatio sam da je taj čovjek zapravo nešto sasvim drugo. Nasmijao se glupo i nadmoćno. Usnice što sam mu ih prije raskrvario udarcem šake vjerojatno su ga pekle.

— Sad smo izravnali račune, zar ne? — upitao sam. — Kako bi bilo da sad sve jednostavno zaboravimo?

Ponovo se nasmijao a i njegovi su se prijatelji počeli smijati.

Pažljivo sam ih promotrio. Na licima su im se nazirali tragovi mojih pesnica. Počeo sam shva-

ćati u kakvu sam klopku upao. Hurtado je bio moj smrtni neprijatelj i bilo mi je jasno da ne želi zaboraviti sve što se dogodilo.

— Izravnali račune? — nasmije se Hurtado. — Stari moj, naši će računi biti izravnan tek kad budeš u gradu. Istukao si nas kao balavce, a uspio si samo zato što smo bili pijani, pijaniji od tebe, u svakom slučaju. Ali to ljudi u Santa Rosi ne znaju. U svakom slučaju, ne bi to prihvatili kao ispriku. Ne! Ubrzo će se u cijeloj zemlji pričati kako je za svadbe u Santa Rosi neki glupan izmlatio sina gringa El Tora. Da, svi će govoriti kako je taj netko svladao Hurtada Salvadora i njegova četiri pratioca. Spominjat će nas kao glupane. Što je najgore, prije ili poslije čut će moj otac za tu sramotu, jer nema ničega što on ne sazna. Prijatelju, moraš umrijeti, nema druge!

Pažljivo sam ga slušao i bilo mi je jasno da ne glumi. Taj me ludak uistinu namjeravao ubiti. Stajao sam pred sinom svemoćnog vladara toga kraja, čovjekom koji me odmjeravao očima punim mržnje i znao sam da ću se teško izvući iz svega toga. Okrenuo se, podigao kolt i ustrijelio moje konje. U njegovoj kretnji nije bilo ni trunke oklijevanja ili barem žaljenja. Sad mi je bilo jasno što mu nedostaje: čovjeku koji ubija nedužne životinje zasigurno nedostaje, osim mnogo čega drugog, i osnovno ljudsko poštovanje i uviđavnost. Nije bilo sumnje: taj se Hurtado ne ustručava ni od čega.

Svoju snagu i moć očito nikad ne bi upotrijebio da zaštiti

nemoćne nego samo zato da što nesmetanije ide svojim putem gazeći sve što mu se na njemu ispriječi. Za nekoliko trenutaka ubio je najprije mog osedlanog konja, a zatim preostala tri. Pucati je znao, u to nije bilo sumnje. Ponovo je napunio revolver i okrenuo se prema meni.

— Svuci se! Želim da budeš gol! — zapovjedi odlučno, glasom koji nije trpio protivljenja. — Hoćeš li sam svući odjeću sa sebe ili da ti pomognu moji prijatelji?

Nisam sumnjao da me ne bi svukli ako to sam ne uradim, i stoga sam ga poslušao. Ionako nisam imao drugog izbora. Jedan od Hurtadovih ljudi naložio je vatru. Nije se morao mnogo mučiti. U blizini je bilo dosta suhog granja. Svu moju odjeću bacili su u vatru, skupa s mojim sedlom i revolverima. Sve što sam imao nestalo je u ognju.

Gust crni dim vinuo se visoko do neba. Slijedio sam ga pogledom i razmišljao kako u tom dijelu zemlje ima dosta Apaša i razbojnika. Vidi li netko u daljini taj dim, sigurno će se pitati što on znači i možda odluči da pođe u njegovu smjeru. Ali tko god da se uputi ovamo, vjerojatno bi stigao prekasno. Pomalo sam počeo vjerovati da mi ionako više nitko i ništa ne može pomoći.

Pomislio sam kako bi bilo da tu petoricu divljaka još jednom napadnem i barem jednog od njih onesposobim, dokazujući im da se ne predajem samo tako. Odbacio sam tu zamisao vjerujući da je već ionako prekasno za bilo što.

Okrenuli su se i prišli konjima. Uzjahali su i dohvatili svaki

svoj laso. Izbezumljeni od bijesa, djelovali su divlje.

Neumoljivo i bezosjećajno bičevali su me lasima. Kad sam krvav i iznemogao ležao na zemlji, nakon što su me dugo neumorno udarali, obratio mi se Hurtado de Salvador:

— Nadam se da si napokon shvatio s kime si se upustio? Ako se ne varam, zoveš se Spade... Tako si se barem nazivao u Santa Rosi. Dakle, Spade, polagano ćeš umirati, i dok budeš umirao, misli na mene! Nasmišli su se i odjahali, a ja sam se onesvijestio.

* * *

Kad sam se osvijestio, sunce je već bilo zašlo, ali nebo se na zapadu još rumenjelo. Otpuzao sam do vode i osvježio se pokušavajući hladnom vodom ublažiti bol od rana po cijelom tijelu. Vrškovi lasa kojima su me udarali usjekli su u tijelu duboke rane. Pekle su kao da mi je netko sa žeravicom opekao tijelo. Voda mi je godila. Hladila je i djelovala poput lijeka na mnogobrojne krvave ožiljke. Psovao sam i stenjao. Drugo mi za sad ionako nije preostalo.

Ubrzo sam shvatio: želim li preživjeti, ne smijem ostati na tom izvoru. Gol i nemoćan da se branim, mogao sam uz vodu, kamo dolaze razbojnici i životinje, samo stradati.

Hurtado de Salvador poželio mi je polaganu smrt, i ja sam znao, ako nešto ne poduzmem, da bi mu se želja mogla ostvariti. Put što sam ga prešao iz Santa Rose svladao sam doduše jašući, ali nadao sam se da ću uspjeti vratiti se i pješice, mada nag. Znao sam da ne smi-

jem hodati danju jer bi mi sunce spržilo ionako izmrcvareno tijelo, i stoga sam naumio krenuti odmah, jer moja je jedina nada bila noć. Jesam li se uopće želio vratiti u Santa Rosu? Sjedio sam uz vodu, hladio rane i razmišljao.

Ne, nisam se želio vratiti u Santa Rosu jer niti ti prokleti razbojnici sigurno nisu daleko odjahali. Poslije dugog pijančevanja u Santa Rosi, i sam nisam mogao prijeći naročito dugi put, a ti su momci bili u svakom slučaju pijaniji od mene. Mogao bih se bio kladiti da su, ostavivši me uz izvor, odjahali još samo nekoliko kilometara i onda odlučili da se odmore. Bolje razmislivši, zaključio sam da su zasigurno bliže od grada koji se nalazio u suprotnom smjeru. Odlučio sam krenuti njihovim tragom.

* * *

Shvativši da mogu preživjeti samo ako se sklonim s mjesta na kojem su me ostavili, krenuo sam nag i nenaoružan odlučivši da okušam sreću. Drugo mi nije preostajalo. Moja jedina prednost bila je u tome da od mene, bez sumnje, ne očekuju takvu drskost. Osim toga, kad ih pronađem, spavat će barem isto tako čvrstim snom kao ja kad su me iznenadili i nemilosrdno napali.

Napredovao sam polagano: korak po korak, kilometar po kilometar. Ponekad sam gotovo odlučio da odustanem, ali neka neobjašnjiva volja tjerala me da se ne predam. U ušima su mi još odzvanjale Hurtadove posljednje riječi:

— Umri polagano, Spade!

Nisam bio baš sasvim uvjeren da se njegova želja neće ostvariti. Noć je postala svijetla i hladna, a ja sam se, mada nag, znojio od napora. Samo kad bih zastajao da predahnem, osjećao sam hladnoću zraka. Ubrzo bih nastavljao put pokušavajući da ne mislim na neopisivu bol u stopalima izranjenim trnjem i ostrim kamenjem.

Ugledavši u daljini dim, brzo sam zastao zaklonjen obližnjim žbunjem. Znao sam da moji neprijatelji moraju biti u blizini, jer dim koji sam ugledao mogao se dizati samo iz njihova logora.

Razmišljao sam što sada. Pronašao sam ih, to sam i želio, ali ni sam još nisam znao što namjeravam dalje poduzeti. Stajao sam u njihovoj blizini, sam, nenaoružan, ranjen i razmišljao što da učinim.

Odjednom se u daljini oglasilo zavijanje vuka, a odmah potom oglasio se noćni sokol. Trenutak poslije ponovo se javio vuk, ovaj put iz drugog smjera. Odmah sam znao o čemu je riječ. Dovoljno sam dugo živio u toj zemlji kao lovac na divlje konje, kao tragač za zlatom i pratilac poštanskih kočija, i stoga sam odmah znao što znače ti zvukovi. Bili su to Apaši. Oba vuka što su se oglašavala zavijanjem i noćni sokol bili su Apaši koji su se tako sporazumijevali. Jedan je od njih vjerojatno namirisao vatru ili vidio dim i sad je dozivao ostale.

* * *

Vatra je gorjela u uvali. Vidio sam tu petoricu budala kako mirno leže oko vatre i čvrsto spavaju. Mora da su bili utoliko

samouvjereni da uopće nisu mogli ni zamisliti kako bi ih se itko usudio napasti u zemlji El Tora Francisca de Salvadora. Možda su bili i iscrpljeni slavljem u povodu vjenčanja u Santa Rosi. U svakom slučaju, sva su petorica spavala i kao da su se natjecala tko će glasnije hrkati.

Polagano sam se spustio u uvalu i prvo sam se domogao kolta što ga je jedan od njih držao pokraj sebe. Domogavši se oružja, odmah sam se bolje osjećao.

Dok sam razmišljao čija bi mi odjeća najbolje pristajala i imali netko od njih među svojim stvarima neki pončo ili kaput, pomakao se momak čiji sam kolt držao u ruci. Otvorio je oči, podigao se i, ugledavši me, silno se začudio. Otvorio je usta kako bi najvjerojatnije silnim uzvikom probudio svoje drugove, ali to sam morao spriječiti. Zamahnuo sam rukom i udario ga revolverskim drškom po zatiljku. Odmah se smirio.

Ostao sam stajati nepomičan i osluškivao zavijanje vukova što se ponovo oglasilo kroz gluhu noć. Shvatio sam da su Apaši već vrlo blizu i da polagano okružuju uvalu u kojoj sam se i ja nalazio. Znao sam: želim li nestati, moram odmah krenuti, inače će biti prekasno. Morao sam se požuriti.

Momku koga sam smirio udarcem po zatiljku, izvukao sam ispod glave sedlo što mu je služilo kao jastuk i ugledao u koricama od sedla vrlo dobri karabin. Među stvarima što su ležale unaokolo pronašao sam i jedan pončo, nešto nalik na pokrivač s otvorom za glavu.

Navukao sam to na sebe i osjećao se već prilično bolje. Da me trnjem izranjane noge i tijelo puno ožiljaka nisu tako pekli i boljeli, bilo bi mi sasvim dobro, ali ovako jedva sam svladavao bol.

Dok sam sedlao konja, pomagao se jedan od spavača. Sjeo je i ogledao se oko sebe. Sklonjen između konja, ostao sam nepomičan i tako me nije mogao vidjeti. Čovjek se nagao naprijed i bacio u vatru nekoliko osušenih kaktusa. Jači plamen vinuo se k nebu i ubrzo je u blizini vatre postalo toplije. Momak je vjerojatno samo to i želio, i stoga je zadovoljan mrmljajući nešto legao, okrenuo se na stranu i nastavio spavati.

Kad sam osedlao konja, razvezao sam užad pomoću kojih su konji bili svezani na laso, napet između drveća. Uzjahao sam zadovoljan svojim dosadašnjim uspjehom u toj apsurdnoj situaciji: ponovo sam jahao konja, imao u ruci kolt, u koricama sedla karabin i bio obučen ako ni u što drugo a ono barem u pončo. Svakako sam bio u boljoj situaciji od onih pet glupana koji će, opkoljeni Apašima, ubrzo umrijeti.

Pri pomisli na to, pojavio se u meni neki čudan osjećaj.

— Do đavola! — procijedio sam ljut na samoga sebe.

Ta petorica ludaka izmlatili su me na mrtvo ime, spalili moje stvari, opljačkali me, njihov mi je vođa zaželio što polaganiju smrt i uspio sam se spasiti samo zahvaljujući svojoj izdržljivosti i upornosti, i sad sam, na kraju svega, imao grižnju savjesti pri pomisli da ih ostavim prepuštene na milost i nemilost

Indijancima. Moja čast nije mi dopuštala da ikoga ostavim na cjedilu u takvoj situaciji.

— Apaši! — povikao sam, čudeći se svojoj ozbirnosti prema ljudima koji su me bez razmišljanja ostavili da umrem. — Pazite! Apaši!

Kad sam ih upozorio, podbo sam konja i odjahao.

Čuo sam kako viču. Očito su se odmah probudili. Ma koliko da su bili umorni poslije zamorne zabave na vjenčanju u Santa Rosi, ma koliko da ih je izmorilo piće i mala »zabava« koju su sebi dopustili sa mnoom, sama pomisao na Indijance odmah im je razbistrila glave.

U ruci sam držao spreman kolt. Nije bilo vremena da ga pregledam. Morao sam jednostavno vjerovati da je napunjen i spreman da opali. Ubrzo sam se uvjerio u ispravnost oružja što sam ga imao, jer Apaši su već bili u blizini. Mada ih nije bilo mnogo, na putu sam susreo jednog od njih i morao sam se braniti. Prije nego što je pao pogođen metkom, uspio me raniti vrškom noža u bedro, ali ionako sam već bio ranjav po cijelom tijelu i rana više ili manje zaista nije igrala ulogu.

Pojurio sam da bih se što prije udaljio od pakla što je izbio iza mojih leđa. Kroz tišinu što ju je prolomio bijesan krik pume kojim Indijanci često pokušavaju na djelić sekunde zaprepaštiti i time makar trenutak paralizirati neprijatelja, začuli su se pucnji. Odjahao sam još dio puta i zastao.

Znao sam da se još bore. Nešto poslije razabrao sam odjek kopita o tlo. Znači da su Hurtado i njegovi ljudi više ili manje

uspješno odbili prvi napad i pokušali pobjeći. Mada samouvjereni i glupo ponosni, očito su ipak bili svjesni da se ne mogu suprotstaviti Indijancima koji su ih napali.

Apaši uvijek kreću u malim skupinama, ali mogu se u vrlo kratko vrijeme udružiti u veliku i moćnu ratničku grupu. U oskudnim trenucima što su im preostali za razmišljanje, Hurtado i njegovi ljudi vjerojatno su shvatili da ne mogu braniti rubove uvale u kojoj su se utaborili i, ako dopuste da ih Indijanci opkole, ubrzo više neće biti ni najmanje nade da se živi iz nje izvuku.

Vidio sam ih u daljini. Bila su još samo trojica. Dvojica su očito zauvijek završila svoj put u uvali gdje su do maloprije nesmetano spavali. Ne mogu reći da me to obradovalo. Osjećao sam jedino ogorčenje.

Razmišljao sam da li da nastavim put ne obazirući se na ono što se događalo u mojoj blizini. Imao sam konja, oružje i pončo. Ali taj Hurtado bio mi je još mnogo toga dužan.

Znao sam u kojem su smjeru krenuli i uputio sam se za njima držeći se podalje od puta kojim su odjahali, a ipak stalno ih slijedeći. Nadao sam se da je jedan od trojice preživjelih Hurtado. S njime sam imao nesređene račune.

Kad sam poslije zastao zaklonjen nekim crvenim stijenama i grmljem i pogledao što se događa preda mnom, ugledao sam Indijance. Bilo ih je pet. Sigurno i bez oklijevanja slijedili su trag trojice mojih neprijatelja. Uputio sam se za njima.

U toj sam igri svakako želio biti glavni.

* * *

Već je svitalo kad je jedan od progonjenih pao pogođen s konja i padajući još jednom opalio, ubivši pri tom jednog Apaša. Indijanac je pao s konja nedaleko od čovjeka koji je u njega pucao. Ostala četiri Apaša krenula su dalje u potjeru za preostalom dvojicom.

Približivši se dvojici na tlu, očekivao sam da su mrtvi, ali samo je Apaš bio mrtav. Meksikanac je još bio živ, mada teško ranjen. Polagano je umirao. Pogledavši ga, sjetio sam se da sam i ja trebao polagano umirati, ali, kao što to često biva, život mnogo toga nenadano izmijeni.

Sjahao sam i kleknuo do umirućeg Meksikanca. Prepoznao me i nasmiješio se.

— Taj je Hurtado svinja... — procijedi Meksikanac — a svi mi moramo ispaštati zbog njegovih svinjarija. Da nedavno nismo bili zaslijepljeni ljepotom onih mladih apaških djevojaka i da ih nismo napali...

To je bilo sve što je rekao. Nije imao snage da dalje govori i ubrzo je izdahnuo. Ionako nije bilo potrebno da išta više kaže. Sve mi je bilo jasno kao dan. Napokon sam razumio zašto Apaši tako neumorno progone te bijednike. Znao sam da nikad bezrazložno ne žele nekoga ubiti, ali kad je riječ o njihovim djevojkama i ženama, Indijanci ne znaju za samilost.

Vjerovao sam da je jedan od preostale dvojice mojih napadača Hurtado, i stoga sam mo-

rao što prije krenuti za njima. Odjeća umrla Meksikanca bila bi za mene premalena, pa sam nastavio jahati obučen samo u pončo. Sedlo me sve više žuljalo.

* * *

Svitanje je već polagano prelazilo u dan. Kad sam u daljini čuo pucnjavu, bilo mi je jasno da su Apaši dostigli Hurtada i njegova posljednjeg pratioca, ako je Hurtado zaista bio jedan od preostale dvojice. Usporio sam i polagano se približavao mjestu odakle su odjekivali pucnji.

Zaobišao sam neke stijene i ugledao ih. Obojica, jedan od njih bio je uistinu Hurtado, čučali su zaklonjeni jedino mrtvim konjima, niskim žbunjem i kamenjem.

Malo podalje Apaši su sjahali i upravo im se počeli približavati šuljajući se oprezno i gipko poput mačaka. Da sam bio netko drugi, sad bih zaista mogao biti zadovoljan i s uživanjem mirno promatrati kako dvije budale napokon dobivaju lekciju i ujedno plaćaju vlastitim životom za sve gluposti koje su učinili, ali nisam bio takav pa se jednostavno nisam mogao radovati gledajući ih. I opet sam osjetio isti onaj osjećaj koji me maloprije natjerao da ih upozorim na Apaše, koji su im se približavali.

Hurtado i njegov čovjek bili su ranjeni. To sam mogao jasno vidjeti. Indijanci su ih već okružili i počeli pucati iz zaklona. Zaklonjeni iza mrtvih konja, počeli su pucati i oni. Vidio sam da je jedan od Apaša pogoden

i onesposobljen za daljnju borbu.

Trojica preostalih Apaša, pucali su i dalje i pokušavali se približiti protivnicima. Ubrzo je Hurtadov pratilac bio pogoden, a Hurtado se doimao tako izbezumljen da bi se bio vjerojatno, najradije pretvorio u miša i nestao.

Još sam oklijevao da li da mu pomognem. Taj mi je čovjek bio smrtni neprijatelj i nema tako dugo kako mi je zaželio što duže i mučnije umiranje. Ipak, gledajući ga ovako u smrtnoj opasnosti, nisam se radovao. Bezuspješno sam se pokušavao uvjeriti da su ti Apaši bez sumnje mnogo bolji ljudi od Hurtada i da, ako ga žele ubiti, zasigurno imaju za to dobar razlog. Ipak nisam mogao dopustiti da umre. Ne znam zašto, ali morao sam mu pomoći. Neki glup osjećaj obveze prema ljudskom rodu natjerao me da mu pomognem.

Izvadio sam iz korica na sedlu karabin, spreman da nešto poduzmem. Puška što sam je držao u ruci bila je vrlo dobra ako je strijelac njome ispravno rukovati, a ja sam to znao.

Već prvim metkom pogodio sam jednog Apaša, a ostala dvojica odmah su shvatila da je bolje da se povuku. Razabrali su da je metak dojurio odnekud iza njih, s uzvišenog mjesta, i da bi stoga bilo uzaludno boriti se. Odsuljali su se do konja i odjurili. Mogao sam pucati za njima, i bio bih ih vjerojatno pogodio, ali to nisam želio.

Otišao sam do Hurtada i njegova posljednjeg čovjeka. Bili su još živi mada prilično teško

ranjeni. Hurtadu je, čini se, bilo malo bolje nego njegovu prijatelju. Pogledao sam ih i nasmiješio se.

— Hajde, recite mi sad najiskrenije, jeste li zaslužili da vam pomognem? Jeste li? — upitah.

Hurtado je šutio. Ležao je na tlu, stenjao od boli i stiskao zube, što od boli što od bijesa. Ali njegov pratilac, pogođen sa dva metka, pogledao me i obratio mi se glasom punim zahvalnosti:

— Hvala vam, gospodine. Priznajem da ovo uistinu nismo zaslužili, ali vi ste pravi hidalgo, plemenit ste čovjek. Moram to priznati.

— Imate sreću — nastavio sam — da niste ranjeni i da se možete boriti, morali biste mi se sada suprotstaviti. Izazvao bih vas na dvoboj i morali biste se boriti sa mnom! Platili biste mi za sve što ste učinili i poslao bih vas ravno u smrt!

Tek što sam to rekao, shvatio sam proturječnost svojih riječi, jer u tom slučaju zaista nije bilo potrebno da ih uopće spasim od smrti.

Čuo sam kako nam približavaju jahači i nisam više imao vremena razmišljati o smislenosti ili besmislenosti izgovorenog.

Okrenuo sam se u sedlu i pogledao tko nam se približava.

II

Prilazila su nam dva jahača. Pustili su konje da kasaju, a zatim još više usporili. Očito su vidjeli da je borba završena i da stoga ne moraju zamarati izmorene konje. Odmah sam znao da je riječ o izuzetnim

momcima; ne samo što mi je instinkt tako govorio, nego sam već izdaleka uočio da jašu skupocjene konje, vrijedne sigurno tri stotine dolara. Kad imaš na umu da se u to doba moglo već za dvadeset dolara kupiti pristalog konja, onda je to bilo dovoljno za zaključak da je riječ o izuzetnim ljudima.

Jahači su djelovali pomalo umorno. Bilo je očito da imaju za sobom dug put, ali iako prašni, vidjelo se da su dobro obučeni, a i sedla nisu bila manje skupa od konja. Obojica mršavi i svijetlooki, malo stariji od mene, ali ne mnogo više od trideset, pogledali su me odlučno i hladno. Kimnuli su mi kao pozdrav, ali nisu bili neljubazni, samo suzdržljivi. Ugledavši ih, pomislio sam na dva gorda i ponosna sokola. Vidjevši me kako sam obučen, nisu se nasmijali. Ne, očito me nisu željeli uvrijediti.

— Bili su to Locos Apaši — obrati se jedan od njih Hurtadu. — Dosad smo živjeli s njima u miru, jer to je za obje strane bilo povoljno. Što si uradio da su se tako razljutili da su te čak htjeli ubiti? Odgovori!

Bio sam iznenađen odakle tom čovjeku pravo da sa sinom Francisca de Salvadora razgovara kao s običnim balavcem, što je zapravo i bio, i da ga poziva na red.

Hurtado mu na postavljeno pitanje nije odgovorio, ljutito ga je pogledao i rekao stišćući zube od bijesa:

— Krvarim. Možda se ne namjeravate pobrinuti za mene i Paca i mirno ćete gledati da iskrvarimo? Sumnjam da će se El Toru svidjeti što ste mirno

gledali kako krvarim, a tek mi poslije pomogli. Ako se ne varam, moj vas otac plaća, ili se možda varam?

Pitao je to prilično zajedljivo, ali vidjelo se da tim zlobnim riječima prekriva strah koji ga je obuzeo. Sve sam više uviđao da taj nitkov vjerojatno iz dana u dan stvara ocu nove neprilike, i živi jedino od zabave i psina kojima svakodnevno zadaje brige ocu. Osim toga, još sam nešto odmah shvatio, a to je da Salvadorovi jahači nisu bilo kakvi momci nego ljudi izuzetne srčanosti i snage. Već sam imao priliku čuti o njima. Nazivali su se Salvadorovim jahačima i na njegovoj su zemlji bili njegovi zastupnici, ovlašteni da u njegovu ime izdaju naređenja. Svatko je bio obavezan da im se obraća istim poštovanjem kojim je bio dužan prilaziti i samome El Toru Franciscu Salvadoru. Da, dovoljno sam često o njima slušao i znao da svaki od njih vrijedi kao cijela skupina drugih jahača. I tako sam pukim slučajem stajao nasuprot dvojici tih nadaleko poznatih ljudi.

Čini se da im se nije osobito žurilo poviti Hurtadove rane. Okrenuli su se prema meni. U ruci sam držao kolt, jednostavno ga nisam imao kamo odložiti ako ga nisam želio baciti na zemlju. Ali činilo se kao da ga uopće ne zapažaju.

— Je li to možda neka nova moda? — nasmiје se jedan od jahača. — Kako je to sjediti gol u sedlu? Nisam to još nikad pokušao.

— Samo se vi rugajte — odgovorio sam zlovoljno. — Tko zna

neću li i ja jednom biti u prilici da se vama rugam.

Gledali smo se uporno i, budući da su biliiskusni momci, očito su odmah osjetili da nisam mačji kašalj nego da se prije mogu ubrojiti u ljude njihova kova.

Odjednom su zapazili i kolt u mojoj ruci.

— Može li ta stvarčica možda opaliti? — s nepovjerenjem će jedan od njih.

— Možda... ovisi o situaciji. S ovim ovdje, naime — dodao sam pokazavši prema Hurtedu — moram razjasniti još neke sitnice. Možda ga i samo zato, mada je to zaslužio, nisam prepuštio Indijancima. Biste li ga branili i kad ne bi to zavrijedio? — upitao sam oprezno.

Po načinu na koji sam ih to pitao, naslutili su da dobro moraju razmisliti što će odgovoriti. Budući da sigurno nisu bili lažljivci, jer su ljudi poput njih preponosni da bi lagali, morali su dobro razmisliti što da mi odgovore.

Gledali su me zamišljeno i odmjeravali moje od trnja ranjene noge i izmučeno tijelo, a sigurno su odmah opazili da jašem konja sa Salvadorovim žigom.

— Iskrvarit ću — stenjao je ranjeni Hurtado.

— Kad smo zapalili stvari ovoga čovjeka — progovorio je mnogo teže od Hurtada ranjeni čovjek — sigurno smo dimom što se vinuo prema nebu namamili Apaše koji su nas već ionako tražili, jer Hurtado je lud, on je zaista lud...

To rekavši, izgubio je svijest.

Oba su Salvadorova jahača sjahala ne obraćajući mi više

pažnju i ne odgovorivši na moje pitanje. Bili su zaokupljeni oblicima ranjenih.

Ostao sam na konju i gledao ih. I dalje sam u ruci držao kolt.

— Ne brini, prijatelju — malo poslije će jedan od Salvadorovih jahača. — Ipak si spasio život jedinom sinu Francisca de Salvadora. I sami smo to vidjeli svojim očima. Što god da ti je Hurtado uradio, njegov će otac to ispraviti i bogato te nagraditi. Njegov je otac pravi hidalgo. Sve što nekome duguje plaća s kamatama, i dobro i zlo.

* * *

Salvadorovi jahači zvali su se Al Sacketter i John Hannagan. Upravo su obilazili golemo područje El Toro Francisco Salvadorove zemlje. Naišli su na tragove Apaša, a budući da su i sami dan prije vidjeli gust dim kako se diže prema nebu, odlučili su da pogledaju o čemu je riječ.

Kako sam i pretpostavljao, dim koji su izazvali Hurtado i njegovi ljudi zapalivši moje stvari, bio je nadaleko vidljiv jer u suhom zraku, kao što je ovaj, sve su stvari vidljive i na velike udaljenosti.

Da bi se Hurtado i taj drugi čovjek, po imenu Paco, dovoljno oporavili da bi bili sposobni za povratak, ostali smo još dva dana na mjestu gdje su nas pronašli Salvadorovi jahači.

Paco je Sacketteru i Hannaganu do najmanje pojedinosti ispričao što se dogodilo, i obojica su mi se obraćali kao sebi ravnome.

Krenuo sam s njima jer mi je Francisco de Salvador bio mnogo toga dužan. Krivnjom njegova sina izgubio sam četiri konja, dobro sedlo i odjeću. Želio

sam da mi Salvador nadoknadi moje stvari, a za to što sam njegova sina spasio od smrti nisam želio nikakvu nagradu.

Sacketter i Hannagan dali su mi donje rublje koje su pronašli u svojim bisagama. Drugu rezervnu odjeću, na žalost, nisu imali, a ni čizme, ali za to nisam mario. Noge su mi bile tako ranjene da ionako ne bih bio mogao obuti čizme najmanje tri broja veće od mojih. Neki komadići trnja koje nisam mogao izvaditi već su izazvali gnojenje. Omotao sam noge krpama što sam ih otkinuo od nekog pokrivača.

S Hurtadom i Pacom cijelim putem nisam progovorio ni riječi. Ranjeni i izmoreni, kakvi su bili, nisu mogli govoriti. Paco je bio tako teško ranjen da je pravo čudo što putem nije umro.

Jednoga popodneva, kad smo već prešli nevidljivu granicu između američkog teritorija i Meksika, ugledao sam kuću El Tora Francisca Salvadora.

Hacienda sagrađena na vrhu brežuljka očito je potjecala iz doba Španjolaca, moćnih hidalga koji su se nekoć ovdje nastanili. Posjed što sam ga ugledao pred sobom zaista me zadivio. Bio sam radoznao kako izgleda najmoćniji čovjek u ovoj zemlji.

III

Neki me dječak odveo do zgrade za goste. Tamo sam susreo Dee Lane i odjednom se zastidio svoga izgleda, smiješne nazovi odjeće u koju sam bio odjeven. Žena koju sam ugledao pred sobom ostavila je na me tako snažan dojam da mi je srce počelo jače lupati i trenu-

tak mi se činilo da će mi zastati dah.

Crvenokosa, zelenih očiju, bila je prava slika i prilika žene kakvu sam priželjkivao u svojim snovima. Nikad prije nisam vjerovao da postoji žena koja tako odgovara ženi moje mašte. Stajala je preda mnom na verandi i smiješila mi se.

— Gospodin Sacketter vas moli da se pobrinete o ovom gostu — obrati joj se dječak koji me doveo do gostinjske zgrade. — Kaže da mu je gazda vrlo obvezan.

— U redu, Chico — odgovori žena na španjolskom, budući da joj se i dječak obratio na tome jeziku, misleći možda da ga ne razumijem.

Dječak se okrene i ode, a ja sam ostao sâm s tom prekrasnom ženom.

— Zovem se Dee Lane — mirno će žena. — Moj je muž jahao za Don Francisca. — Otkad je umro, vodim gostinjsku zgradu i brinem se o važnim gostima. Vi ste jedan od takvih, inače vas Al Sacketter ne bi poslao ova-mo. Molim vas, udite. Dobro došli, gospodine...

— Zovem se Spade — predstavim se. — Cass Spade.

Rekavši to, prišao sam bliže i pružio joj ruku.

— Molim vas uštinite me kako bih se uvjerio da sve ovo zaista ne sanjam — rekao sam pristupivši joj.

Samo se nasmiješila i zatresla glavom. Iz blizine opazio sam oko njezinih usana nekoliko finih tankih crta koje su odavale da nije mnogo mlađa od mene i da joj život dosad zasigurno nije bio lagan.

— Ne sanjate — rekla je i okrenula se da bi ušla u kuću.

Divio sam se njezinu hodu i potajno zavidio tom Laneu, čija je žena bila, jer takva se bića ne susreću svaki dan. Ali njezin je muž sada bio mrtav.

* * *

Pravila mi je društvo dok sam jeo. Bio sam jedini gost u kući. Nakon tople kupke, osjećao sam se mnogo bolje, a i bio sam ponovo obučen kako dolikuje, samo što nisam obuo čizme, na ranjene noge navukao sam sandale.

U međuvremenu Dee Lane je već sve o meni čula i rekla mi tko joj je sve ispričao.

— Paco, koga ste spasili od smrti, brat je žene koja mi pomaže tu u kući — na kraju će Dee. — Juanita se sada brine o njemu i sve joj je već ispričao. Ona mi je ispričavijedala i što su sve Hurtado i njegovi ljudi s vama učinili, a vi ste ih, očito spasili u znak zahvale.

Pri riječima „u znak zahvale“ glas joj je zvučao podrugljivo i u očima joj zasja neki čudan sjaj. Odmah mi je bilo jasno da ne voli Hurtada. Pitao sam se postoji li u cijeloj toj zemlji netko tko ga voli.

Uz jelo pričali smo o mnogo čemu. Kad bi se moj tanjur ispraznio, napunila bi ga, a sama je pojela malo voća. Sudeći po svemu, bila je savršena domaćica.

Dok smo tako razgovarali, osjetio sam da pokušava prosuditi kakav sam čovjek, svojom je ženskom intuicijom nastojala prozreti što se u meni krije. Zvačući nasmiješio sam se.

— Najvjerojatnije sam samo

skitnica koji na konju luta svijetom — rekao sam. — Bit će najbolje da ne nastojite dalje prodirati u mene. Kakav je čovjek bio vaš muž? Cijelo se vrijeme pitam kakav je bio čovjek koga ste voljeli. Vjerujem da je bio izuzetan momak, jer samo netko poseban može privući ženu kao što ste vi. Ili...

Da, namjerno sam to rekao, vjerojatno zato što sam oduvijek bio pomalo grubijan koji nikad ne okoliša. Ali morao sam je pitati, jednostavno više nisam mogao izdržati i nisam imao snage dalje vladati svojom radoznavnošću. Nije se više smiješila i djelovala je ozbiljno, čak odsutno.

— Moj muž, Jim Lane, bio je izgledom nalik na vas. Izgledom! Jer kakav ste inače čovjek, to zasad još ne mogu znati i ne mogu vas s njime u tome smislu uspoređivati. Kad smo došli ovamo, moj je muž upravo tražio priliku da nešto postigne, a u Don Francisca pružala mu se mogućnost da se uistinu iskaže koliko god želi i može, i da nešto postigne ukoliko, naravno, uspije dovoljno dugo za nje ga raditi i preživjeti. Jer svatko tko to uspije, dobiva negdje na golemom području svoga poslodavca mali dio zemlje, tako reći mrvicu njegova posjeda, i na tom dijelu zemlje sagrađen ranč, isto kao i početni kapital. Ali svatko to mora krvavo zaraditi... Moj muž nije imao sreće! Jednom je dobio zadatak da potjera nekoliko razbojnika koji su neprekidno izazivali nered u nekom Don Franciscovu selu, pljačkali ljude i zlostavljali ih. Ubio je trojicu razbojnika, ali onda upao u zasjedu četvrtoga.

To je bio rizik u koji se morao upustiti, ali nije uspio. Nije imao sreće da uspije dovoljno dugo služiti svome gospodaru i biti na kraju bogato nagrađen, umro je prije vremena. Izgledom je bio nalik na vas, Spade.

To rekavši, ostavila me samog i izašla.

* * *

El Toro, bik^{*} za borbu, bio je pravi nadimak za čovjeka pred kojim sam stajao. Kad ga čovjek vidi, zaista mora pomisliti na bika kojeg su nekoć Španjolci doveli sa sobom u ovu zemlju. Kosa mu je, naravno, bila već prilično sijeda, ali bio je ipak čovjek pun snage, energije, nestrpljivosti i samopouzdanja. Ne baš visok, bio je ipak vrlo skladno građen i jedan od onih ljudi koji ostavljaju snažan dojam čak i na čovjeka koji je za glavu viši od njega. Bio je to izuzetan čovjek, pravi hidalgo. Kad sam ušao, stajao je pred kaminom i, dok je mehaničkim kretanjama punio lulu, promatrao me pažljivo i sa zanimanjem.

Na kraju je kimnuo i upitao me kratko i jasno:

— Zašto niste mogli gledati da Indijanci ubiju moga sina i Paca?

— To se i ja pitam — rekao sam smiješeći se. — I sam ne nalazim pravi odgovor, mada vas uvjeravam da bih vašeg sina bio izazvao na dvoboj da je bio sposoban za borbu. U borbi bih ga ubio kao pobješnjelog psa, jer na kraju drugo i nije! Možete mi vjerovati na riječ!

Lice mu se smrklo i oči su mu zasjale. Nije mu se svidjelo to što sam rekao, i trenutak sam

pomislio da će planuti, ali onda se ipak uspio svladati.

— Ponosan ste momak — reče suzdržanim glasom. — Sa čovjekom vašega kova samo glupan može pogrešno postupiti. Moj je sin još mlad. Kao dječaku nedostajala mu je majka, ali vjerujem da će odrasti, dozreti, shvatiti i promijeniti se. On je moj jedini sin, sve što imam... Molim vas u njegovo ime, Spade, da ga ispričate i, naravno, nadoknadit ću vam sve što ste njegovom krivnjom izgubili. Osim toga, zamolio bih vas da razmislite ne biste li se odlučili raditi za mene. Vjerujem da ste već čuli da za mene rade ljudi koji kao moji opunomoćeni zastupnici jašu mojom zemljom i održavaju red i mir. Samo određeni ljudi mogu obavljati tu dužnost, jer nije potrebno samo to da se znaju boriti i budu gotovo nesavladivi, nego moraju posjedovati još ono nešto, poseban osjećaj časti koji, na primjer, ne dopušta da mirno gledaju kako netko želi ubiti njegova, u tom slučaju iz bilo kojeg razloga nemoćnog neprijatelja. Razmislite o svemu tome, gospodine Spade, i osjećajte se ovdje kao kod vlastite kuće! Ovdje ste uvijek dobrodošao gost i možete se kod nas zadržati koliko god želite, čak i ako ne želite raditi za mene. No, ako se ipak odlučite raditi za mene, nikad to nećete požaliti!

— A što će biti s Hurtadom? Što će on reći? — upitao sam pomalo začuđen.

Don Francisco se kratko nasmiješio. Shvatio je na što sam mislio.

— Hurtado mora još mnogo toga naučiti. Među ostalim i za-

hvalnost što ju je dužan čovjeku koji mu je spasio život. Zasad su njegova prava manja od prava mojih jahača, i svaki od mojih ljudi može mu zapovjediti sve što smatra potrebnim. Mora se prvo pokazati i dokazati da je sazreo. Sutra ću vas pitati što ste odlučili.

Pristupio mi je i pružio ruku. Mada je bio za glavu niži od mene i želeći me pogledati u oči morao podići glavu, stojeći nasuprot njemu nisam se osjećao višim od njega.

Otišao sam vjerujući da ću uz toga čovjeka moći iskoristiti svoje mogućnosti. Bio sam uvjeren u to i nisam znao što bi u tome moglo biti loše. Zapravo ništa, tako sam barem tada bio uvjeren. Koliko sam vidio, Don Francisco de Salvador bio je pravi hidalgo, hrabar i ponosit čovjek. Jedina mu je mana bio prilično neobuzdan sin. Čovjeku kao što je on, mislio sam tada, potrebni su vjerni pomagači čija je vjernost uvijek jednog dana nagrađena. A što me se uopće tiče taj Hurtado? Odlučio sam da se uopće ne brinem o njemu.

Odlučio sam postati jedan od Salvadorovih jahača, zastupnika koji u njegovo ime održavaju red na golemom području njegove prostrane zemlje.

Izašavši iz njegove sobe, već sam bio odlučio da radim za njega, mada mu to nisam odmah rekao. Razgledavajući hacijendu, već sam odlučio. Imao sam zaista što gledati, posjed je bio velik i posvuda je bilo nešto zanimljivo, ali u međuvremenu se spustila noć pa sam odlučio vratiti se u gostinjsku kuću. Mjesec je, doduše, obasjavao

kuće, ali znao sam da ću ujutro moći bolje vidjeti i sve razgledati.

* * *

U velikoj blagovaonici sjedila je Dee Lane. Rasprostrla je na stolu karte i gledala u njih napeto i zamišljeno.

— Kako ide? — upitao sam.
— Što kažu karte?

Prišao sam stolu i pogledao u pažljivo složene karte.

— Ako je suditi po kartama, obećavaju mnogo toga — zamišljeno će Dee. — Samo što... — reče podigavši pogled prema meni.

Zastala je, ali ja sam je uporno pogledao i upitao:

— Samo što?

Skupila je karte i brzo i odlučno ustala.

— Samo što ja ne vjerujem u karte — odlučno će Dee. — Imate li još neku želju?

Postavivši mi to pitanje, stajala mi je sasvim blizu i, da sam htio, lako sam je mogao privući k sebi i zagrliti. Osjećao sam kako iz cijelog njezinog bića izvire nešto što tada još nisam znao definirati, ali osjećao sam da me to očarava. Mirisala je ženstveno, svježije, i svakim me trenom sve više privlačila. Nikad mi se nijedna žena nije toliko svidjela kao Dee.

Pitala me želim li nešto. Malo prije mi je rekla da sam izgledom vrlo nalik na njezina umrlog muža. Pitao sam se da li da je zagrlim, ne znajući kako bi to primila.

Sve sam to razmišljao samo trenutak i zaključio da bih, zagrlivši je, možda upropastio nešto što još nije imalo dovoljno vremena da pravo počne. Pono-

vo pogledavši vidio sam kako se smiješi. Pomislio sam tren kako možda uopće nije ono što bih ja želio da bude, ali odmah sam odbacio misao da je možda laka žena. Ne, na to nisam želio ni pomišljati. Način na koji se smiješila kao da je govorio: ako je samo pokušam zagrliti, odmah ću to požaliti.

Stoga sam stupio korak naprijed, nasmiješio se, a zatim rekao:

— Naravno da bih vas želio poljubiti. Kad to ne bih želio, vjerojatno ne bih bio pri zdravoj pameti, i nemojte misliti, Dee, da vas nisam zagrlio iz straha...

— Nego?

— Da sam vas poljubio, to bi značilo da vas smatram lakom ženom koja se upušta sa svakim, ali moje je mišljenje o vama sasvim drukčije. Osim toga, ni sebe baš ne smatram neodoljivim. Radije ću pričekati da se bolje upoznamo i da me sami poželite poljubiti. Osjetit ću kad dođe taj trenutak i onda ću pokušati, prije ne.

Neko me vrijeme šutke gledala, a zatim me upitala:

— Hoćete li ostati i jahati za Don Francisca? Hoćete li se boriti za njega i možda umrijeti za njega?

— Ostat ću — rekao sam i kimnuo. — Ponudio mi je posao i odlučio sam ostati, ali jedan od glavnih razloga zašto ostajem to ste vi, Dee! Želio bih vas bolje upoznati. Stalo mi je do toga.

Okrenula se i prišla ulaznim vratima.

— Ne spavam ovdje u kući — reče. — Imam tamo preko puta malu kuću. Svi Salvadorovi ja-

haći imaju vlastite kuće. I vi ćete se useliti u jednu od njih. Ponekad se pokoja isprazni.

IV

Idući dan prihvatio sam Salvadorovu ponudu. Postao sam njegov čovjek i time jedan od onih koje su u cijeloj zemlji nazivali El Torovim jahačima.

Toga sam dana imao priliku upoznati ostale Salvadorove ljude. Ala Sackettera i Johna Hannagana već sam prije upoznao. Imao sam tjedan dana vremena da se pobliže upoznam s ljudima koji su živjeli na hacijendi i da razgledam mjesta na kojem sam od sad namjeravao živjeti. Imao sam priliku proučiti i zemljopisne karte tog područja.

Nastanio sam se u maloj kući u kojoj su bile dvije dobro i ukusno uređene prostorije. Pitao sam Dee Lane smijem li je posjećivati od vremena do vremena. Nasmiješila se i rekla mi da sam uvijek, dok boravim na hacijendi, pozvan da kod nje jedem. Obradovao me njen poziv, ali već sam idući dan morao odjahati.

Bio sam dodijeljen Sacketteru i Hannaganu kao pratilac. Taj sam dan prvi put jahao za Francisca de Salvadora.

Slutio sam da nas zasigurno ne čeka lagan zadatak. Već to što smo trojica, govorila je dovoljno. Inače, dostatan je samo jedan od Salvadorovih jahača, jer je nadaleko bilo poznato da samo jedan od Salvadorovih ljudi vrijedi za cijelu skupinu drugih jahača. S obzirom na to da nas je izaslao trojicu, moglo se naslutiti da nas čekaju nepri-

like koje bi inače mogao riješiti samo poprilično veliki broj hrabrih momaka.

Jahali smo prema istoku, preko granice za koju nitko nije bio sasvim siguran kuda prolazi. Putem su mi John i Al rastumačili u čemu se sastoji naš zadatak.

— Na istoku, točnije rečeno u Kansasu, mnogo se toga promijenilo — počeo je Al Sacketter.

— Uzduž željezničke pruge, što se proteže Kansasom, niknule su teretne stanice za goveda. Prva stada goveda iz Teksasa već su stigla do Kansasa, točnije rečeno, do Dodge Cityja i Abilene. Riječ je o golemim stadima od tisuća grla. Većina goveda stigla je do Kansasa i tamo pretvorena u novac. Za svakog pojedinog bika plaćalo se do trinaest dolara, dakle desetak dolara više nego što je vrijedio u Teksasu. Dobar posao, zar ne?

Zašutio je, mada mi još nije bilo sasvim jasno o čemu je riječ. Razmislio sam još jednom o svemu što mi je rekao i ubrzo mi je sve postalo jasno kao dan. John Hannagan me cijelo vrijeme gledao sa strane i sad se odjednom nasmiješio.

— Što misliš, što će se sada dogoditi? — upita me i dalje se smiješeći. — Što će se, po tvome mišljenju, sada dogoditi? Sada, kad znaš u čemu je stvar, što misliš kakav će biti daljni razvoj situacije?

I ja sam se nasmiješio. Željeli su prozreti jesam li sposoban brzo razmišljati i jesam li dovoljno bistar.

— Cijelo stado goveda na ovom pašnjaku odjednom je vrijedno imetak — počeo sam

nasmijavši se. — Don Franciscova stada odjednom su mnogo vrednija no što su dosad bila, jedino ih je potrebno dopremiti do Kanskasa.

Zašutio sam trenutak. Pustili su me da razmišljam.

— Don Franciscova stada nalaze se s obje strane granice i mnoga goveda uopće nisu žigosana. Prije se uopće nije isplatilo žigosati ih, ali sad se situacija promijenila. Svako je govedo odjednom u Kanskasu mnogo vrednije nego što je ovdje bilo do sad, i svatko tko umije vješto baratati lasom i zna kako se žigošu goveda, poželjet će da se što prije domogne što većeg broja nežigosanih goveda. Zbog toga smo odjahali s hacijende, zar ne?

Kimnuli su, smiješeći se i dalje.

— Brzo i dobro shvaćas — zaključio Al Sacketter. — Sve je tako kao što si rekao. Ispravan ti je način zapažanja i zaključivanja. Jesi li možda čuo za čovjeka po imenu Maverick?

— Naravno. To je bio odvjetnik koji je nekoć dobio stado nežigosanih goveda. Ta su se goveda raspršila svuda po zemlji i, kad je jednog dana neki drugi čovjek kupio od Mavericka stado, zapovjedio je svojim ljudima da skupe sva nežigosana goveda na koja naiđu. Za svako nežigosano govedo taj je čovjek tvrdio da je grlo Maverickova stada. Znam da je taj događaj izazvao dosta neprilika. U svakom slučaju, i danas se svako nežigosano govedo, koje majka više ne doji, naziva maverickom. Razlika je u tome da se danas svako nežigosano govedo smatra ničijim vlasni-

štvom i svatko tko ga ulovi ima pravo žigosati ga svojim znakom.

— Tako je, samo što na Salvadorovim pašnjacima nema ničijih goveda. Sva su Salvadorovo vlasništvo. Na nama je da sve to rastumačimo onima koji bi se željeli domoći tih nežigosanih goveda. Razumiješ li, prijatelju?

Kimnuo sam. Sve mi je bilo jasno. Zadatak koji nas je čekao nije bio nimalo lagan. Na nama je bilo da branimo Don Franciscovo vlasništvo, a to će, u ovom slučaju, biti vrlo teško. Zato smo i bili trojica i, ako smo željeli potvrditi ono što se posvuda pričalo o Salvadorovim jahačima, morali smo biti spremni boriti se kao da smo tri skupine hrabrih jahača.

* * *

Dva dana poslije, već je bila večer, ugledali smo u daljini utaborene lovce na nežigosana goveda o kojima je Don Francisco bio obaviješten prije nekoliko dana. Zastali smo na obližnjem brežuljku i zaklonjeni stijenama promatrali što se događa u daljini.

Lovci na nežigosana goveda skupili su već poprilično grla. Cijelo stado stjerali su u obližnju udolinu. Uz vatru što su je naložili, žigosali su novopristigla goveda. Izbrojili smo ljude kojima ćemo se, znali smo, morati ubrzo suprotstaviti. Šestorica su bila na konjima. Tjerali su nežigosana goveda do vatre ili žigosana usmjeravali prema stadi u udolini. Uz vatru su radila trojica. Malo podalje kuhar je upravo pripremao večeru. Bilo ih je, znači, deset.

Al Sacketter i John Hannagan još su me jednom odmjerili pogledom kao da se žele uvjeriti jesam li uistinu spreman. Osjećao sam da razmišljaju koliko se mogu na mene osloniti. Nisu još bili sigurni jesam li čovjek njihova kova ili sam samo najslabiji član njihove male skupine.

Nisam se, doduše, nasmiješio ali sam uvjerljivo kimnuo.

— Pretpostavljam da nisam lošiji od vas i, ako bude pucnjava, vjerujem da neću zatajiti.

Povjerovali su mi i uvjerljivo kimnuli.

Odjahali smo do udoline. Odlučili smo približiti se svojim protivnicima jer se nismo htjeli boriti iz zasjede. Mogli smo jednoga od nas izaslati naprijed, dok bi ga preostala dvojica šttila iz zaklona, ali nepoštena borba nije bila naš stil.

Približivši se vatri, zatekli smo tamo sedmoricu ljudi, četvoricu na konjima i trojicu koja su žigosala goveda. Djelovali su samouvjereni, ali ujedno radoznalo. Lica im nisu odavala ni najmanji trag zabrinutosti. Budući da su pred sobom ugledali samo tri jahača, nisu ni pomišljali na uznemirenost.

Kad smo se zaustavili blizu njih, neki su nas ipak pažljivije promotrili, očito shvativši da s nama nema šale. Bez sumnje, opazili su i znak kojim su bili žigosani naši konji, takozvani španjolski ular, kakav su Španjolci i Meksikanci već odavna upotrebljavali. Taj je ular bio tako stiliziran da je znak podsjećao na spleteno slovo S. To je moglo značiti — Salvador. Budući da su, kao i svi ljudi u tome dijelu zemlje, dobro poznavali

znak Francisca de Salvadora, postali su odjednom budniji, mada su očito i dalje precjenjivali svoju brojčanu nadmoć osjećajući se zbog toga sigurnijima.

— Svaki dobronamjieran posjet uvijek nam je dobrodošao — uz smiješak reče jedan od njih. — Tko ste? U ovoj pustoći ponekad je ugodno sresti neko novo lice. Ubrzo će večera. Tko zna, možda ćemo vas pozvati da nam se pridružite!

Posljednje je riječi izgovorio polagano i vrebajući našu reakciju. Bez svake sumnje, smatrao je sebe lukavim i iskusnim. Očito je bio vođa cijele te družine.

Ostali se momci glupo nasmijale. Vjerojatno su se i dalje smatrali nadmoćnijima. Po njihovom mišljenju, zasigurno uopće nismo smjeli ni pomišljati da postanemo nasrtljivi. No, mi smo se morali napokon izjasniti. Nismo mogli dalje šutjeti. Ionako nismo dojahali do njih kako bismo prikriili svoje namjere. Al Sacketter je bio kratak i jasan:

— Pružamo vam priliku da se izvučete iz svega ovoga jer ste prvi govedokradice na koje smo naišli, i vjerojatno se među svima vama još nije pročula vijest da na zemlji El Tora Francisca de Salvadora nitko nekažnjeno ne krade goveda. Imate sreću! Ostavite sve ovako ležati i nestanite! Kidajte, i to brzo!

Na licima im se vidjelo kako jednostavno ne mogu vjerovati da se netko usuđuje s njima tako razgovarati, pogotovu kad smo samo trojica, a njih je deset. Čudili su se i pokušali prozreti nije li nas možda ipak više. Nisu mogli povjerovati da nas

je samo trojica, mislili su da nas možda drugovi čekaju negdje u blizini s puškama uperenim u njih.

Ništa i nikoga nisu opazili osim nas. Uvjerivši se da u blizini nema nikoga, počeli su se smiješiti i njihov nam se vođa obratio glupo se smijući:

– Možda vam nije dobro, pa se usudujete stvarati gluposti? Je li zaista potrebno da vam покаžemo tko smo?

Nismo imali drugog izbora. Morali smo prihvatiti izazov ili se jednostavno povući. Naravno, prihvatili smo borbu. Zato smo i došli.

Pogledali smo se osjećajući kako napetost u zraku postaje sve nepodnošljivija. Na neki način bilo mi je žao tih ljudi, shvatio sam da nisu ništa drugo do litalice koje putuju zemljom uzalud tražeći sreću, lunjajući između dobra i zla, nesposobni da pronađu pravi put. Vijest da goveda u Kansasu odjednom mnogo vrijede, očito im se pričinjala spasonosnom i odlučili su se obogatiti na taj način. Nisu željeli raditi za druge i zaradivati kao kauboji ili goniči, odlučili su da sami preuzmu ulogu velikih gazda. Precijenili su svoje znanje i mogućnosti, jer ta im goveda zaista nisu pripadala. Zeleći se domoći tih nežigosanih goveda, postali su govedokradice, jer sve su to Salvadora grla, a mi smo bili njegovi ljudi i morali smo štititi njegove interese.

Brzina kojom su Sacketter i Hannagan reagirali iznenadila je i mene a kamoli ne naše protivnike.

– Budale! – povikao je Sacketter i potegao revolver.

Nalazeći se s njihove lijeve strane, kutkom desnog oka video sam kako potežu revolvere i zato sam i sâm potegao revolver. Bili su tako brzi da ih, potegnuvši revolver djelić sekunde nakon njih, nisam više mogao doći. I da smo se istodobno latili oružja, ne bih bio brži od njih. Naišao sam na momke zaista moga kova.

* * *

Izbio je pakao. Ljudi nasuprot nama također su počeli pucati. Vikali su od bijesa a možda i čuđenja. Boreći se za Salvadora goveda, borili smo se ujedno za svoje živote. Konj kojeg sam jahao srušio se pogođen, ali uspio sam pravodobno odskočiti pa sam dalje pucao. Kad sam ispucao posljednji metak, izvukao sam iz korica sedla svog mrtvog konja pušku kako bih mogao nastaviti pucati, ali borba je bila završena. Nitko više nije pucao.

Dok se polagano slijegao barutni dim, napunio sam revolver čekajući da vidim rezultat. Ogledao sam se oko sebe. Dva jahača upravo su jurila što su brže mogla, a ostali su ležali na zemlji. I trojica, do maloprije zaposlena žigosanjem, ležala su nepomično uz vatru.

Moj je konj bio mrtav. Al Sacketter i John Hannagan sjedili su i dalje na svojim konjima. I oni su punili revolvere. Sacketter je bio ranjen, ali je ipak ostao u sedlu i punio revolver. Znači, i dalje se mogao, ako bi bilo potrebno, boriti. John Hannagan nije bio ranjen, a ni ja.

Podalje je stajao kuhar, nepomičan i nijem od straha, blizu svojih malih, starih farmerskih

kola, očito preuređenih da služe kao pokretna kuhinja. Stajao je podignuvši ruke u zrak, a puška mu je ležala pred njim u travi. Izvadio ju je iz kola da bi se borio, ali očito je shvatio da to ne bi imalo smisla.

Ranjeni su psovali i stenjali.

— Do vraga! — zastenjao je netko. — Ovo nam uistinu nije bilo potrebno. Mogli smo znati da se razumijete u pucnjavu jer inače ne biste došli sami! Oh... do vraga...

Stojeći podalje, napunio sam revolver i potom prišao svome mrtvom konju i rasedlao ga. Osvrnuo sam se oko sebe i izabrao konja čiji je vlasnik stenjući od boli ležao pokraj njega. Rasedlao sam životinju i postavio svoje sedlo.

Tko god se čudi nad time što su poslije tolike pucnjave konji i dalje mirno stajali tamo gdje su bili prije izbijanja pakla, mora znati da su to bili pravi rančerski konji koji, ne samo što su bili naučeni na pucnjavu nego su znali da se uzda spuštenih na zemlju ne smiju ni pomaknuti, a kamoli pobjeći. Za svakog kauboja to je bio najvažniji uvjet da preživi. Budući da na otvorenom pašnjaku često nije bilo ničega o što bi se konj mogao svezati, konj je u jednoj od svojih prvih lekcija bio naučen da se, kad mu uzde stoje ovako kako su sada stajale, ne smije pomaknuti ma što da se dogodi. Samo se takvim konjima moglo goniti stoku, loviti je, žigosati i obavljati razne opasne poslove.

— Dobar je to konj — odjednom će ranjeni vlasnik konja što sam ga upravo osedlao. — Dobro postupaj s njime, prokleti revolverašu!

— Naravno da ću dobro s njime postupati, ali i moj je konj bio dobar, bolji od ovoga ovdje! Jesi li ga možda ti ubio?

— Nisam pucao u životinju nego u tebe, prokletniče! — procijedi ranjeni govedokradica.

Više nismo imali što reći.

— Hej, kuharu, možeš ih sve natovariti na ta tvoja kola! — poviče Hannagan obrativši se uplašenom čovjeku koji je stajao pokraj kola. — Do sutra ujutro morate napustiti ovo mjesto. Granica Salvadorove zemlje je Red Creek što teče na sjeveru one planine što je vidite na zapadu, a na istoku je Mesa zemlja. Dajemo vam dva dana vremena da napustite ovu zemlju!

Rekavši to, okrenuo je konja i krenuo. Mi smo ga šutke slijedili. Al Sacketter se jedva držao u sedlu. Cijelo vrijeme dok smo još stajali kraj govedokradica uspio je prikrivati da mu je zapravo vrlo loše. Nije želio da momci, koje smo tako brzo svladali, zapaze da su ijednoga od nas doveli u nezavidan položaj. Kao jedan od najboljih Salvadorovih ljudi, znao je da moramo djelovati nepobjedivi.

Jašući iza njega, čuli smo kako stenje i bilo mi je jasno da je teško ranjen. Udaljivši se i domogavši se zaklona, bol ga je slomila. Zaustavio je konja, teškom mukom sjahao i legao na zemlju. I Hannagan i ja smo sjahali.

Sve što sam tog trenutka mogao misliti, bilo je kakvu, do vraga, golemu požrtvovnost Salvador zahtijeva od svojih ljudi. Ne samo što se moraju znati dobro boriti, biti požrtvovni i nepobjedivi, ne samo što moraju bezosjećajno znati prolijevati

tuđu krv, nego moraju biti i spremni vlastitom krvlju platiti pobjede kakva je bila ova, kojoj sam sâm maloprije prisustvo-
vao. Pitao sam se što Salvador pruža kao odštetu za sve to? Što može biti vrijedno svih tih žrtava?

Toga dana nisam dobio odgovor na svoja pitanja jer smo ubrzo imali pune ruke posla kako bismo Sackettera spasili da ne iskrvari. Metak što ga je pogodio izazvao je teško krvarenje.

* * *

Sunce je neumorno peklo. Bili smo primorani razapeti pokrivač iznad ranjenog Sackettera da ga zasjeni i zaštititi od jutarnje i večernje vlage. Nismo ga mogli dopremiti do hacijende jer bi putem zasigurno iskrvario. Gledao sam ga kako leži ispružen na zemlji, ranjen, boreći se sa smrću.

Druge noći činilo se da će umrijeti, ali uspio se nekako odrvati i prebroditi krizu. Nismo mu mogli ničim posebno pomoći. Sve što je bilo u našoj moći, bilo je da mu čistimo ranu, umivamo lice i donekle svladavamo vrućicu oblozima što smo ih neprekidno mijenjali. Kad bi se pokušavao pomaknuti, držali smo ga kako uslijed trzanja rana ne bi ponovo prokrvarila. Dali smo zaista sve od sebe da mu pomognemo.

Treći dan bilo mu je već bolje. John Hannagan ostavio me neko vrijeme s njim nasamu i otišao pogledati jesu li govedokradice, kojima smo zapovjedili da napuste Salvadorovu zemlju, poslušali našu naredbu. Jednog trenutka Sacketter je otvorio

oči i pogledao me. Sjedeći u njegovoj neposrednoj blizini, vidio sam da me promatra i uzvratilo sam pogled. Pogled mu je sad već bio jasan i vidjelo se da se pomalo prisjeća svega što se dogodilo.

— Dobro je, prijatelju, prebrodio si krizu — rekao sam namiješivši mu se. — Uvjeren sam da ćeš brzo ozdraviti.

Kimnuo je lagano glavom. Pružio sam mu vode. Neko je vrijeme ležao ponovo zatvorivši oči i činilo mi se da o nečemu razmišlja. Kad me ponovo pogledao, shvatio sam da je nešto odlučio i da ništa ne može promijeniti njegovu odluku.

— Nijedna sreća nije vječna — počeo Sacketter. — Ne želim da me odvedete do Salvadora. To bi bio predalek i težak put za mene. Želim u Rosaliju do Dolores. Razumiješ li me? Želim otići do svoje Dolores. Jednom prilikom morao sam joj se zakleti da ću, kad jednom više ne budem jahao za Salvadora, doći k njoj.

Kimnuo sam šutke. Prisjećao sam se zemljopisne karte što sam je nekoliko dana prije proučio na hacijendi i tako sam znao da je Rosalia malo mjesto, tridesetak kilometara jugoistočno od mjesta na kojem smo se silom prilika utaborili.

— Kod Dolores bit će mi dobro — mrmljao je dalje Sacketter. — Znam da već odavna priželjkuje dan kada ću prestati raditi za Salvadora i doći k njoj, dan kad ću zaslužiti da me Salvador nagradi za sve ono što sam za njega uradio. Sada sam to zaslužio. Stigao sam napokon na cilj!

Kimnuo sam začuđen onim

što sam čuo, ali Sacketter nije primijetio moje čuđenje. Ubrzo je zaspao izmoren kratkim razgovorom što smo ga vodili. Tih nekoliko riječi ponovo ga je oslabilo.

I dalje sam sjedio pokraj nje, ga, osluškivao kako diše, kontrolirao mu bilo. Razmišljao sam o onome što mi je Sacketter rekao. Jedan od najboljih Salvadorovih ljudi osjeća se napokon na cilju. Do vraga! Zama-lo da ne pogine. Rana koju je zadobio mogla ga je stajati života. Vjerojatno nikad više neće moći jahati kao dosad. Bio je primoran da se povuče i želio je da ga odvedemo do neke Dolores koja ga očito voli i kod koje će se osjećati sigurnim. I to je bio njegov cilj! Računao je očito s nagradom za ono vrijeme što ga je proveo u Salvadorovoj službi, možda se nadao dobiti komad zemlje.

Odjednom mi je bilo žao toga čovjeka i ujedno sam shvatio da sam ja tako reći njegov nasljednik. Ja sam taj novi koji će zamijeniti starog, vjernog i požrtvovnog Salvadorova borca. Tako je to zasigurno bilo već više puta, i tako će se to vjerojatno još mnogo puta ponoviti, sve dok...

Pri toj sam pomisli zastao pitajući se dokle će to tako ići, ali na to pitanje nisam znao odgovor.

V

Nakon nekoliko dana odveli smo ga u Rosaliju do Dolores, žene kakvu je čovjek samo mogao poželjeti. Vidjevši je, bio sam uvjeren da će Alu sa njom

biti dobro. Voljela ga je, to je bilo jasno.

— Evo me, Dolores — prošapće Al Sacketter dok ga je žena umivala. — Gotovo je s jahanjem, ostat ću zauvijek kod tebe. Bit će nam dobro!

— Znam, Don Francisco nagradit će tvoju dugogodišnju vjernost i požrtvovnost. Kad te ne bi nagradio, ubrzo više ne bi bilo čovjeka koji bi htio jahati za njega, boriti se i prolijevati krv za nekoga tko to ne zna cijeniti i nagraditi. Kad ne bi nagrađivao svoje ljude, ne bi bio ono što jest.

Glas joj je odavao gorčinu. Razumio sam je. Pomislio sam na Dee Lane. Njezin je muž poginuo stavivši život na kocku za Salvadora. Ostavši sama, Dee je preuzela brigu o gostinjskoj kući i tako sebi osigurala miran život i dom.

Ostavši kod Salvadora, budućnost joj je bila osigurana, ali da je i otišla od njega, sigurno to ne bi morala učiniti praznih ruku. Da, bez sumnje, Salvador je dobro nagrađivao vjernost svojih ljudi, ali to je mogao samo tako dugo dok je bio najmoćniji u zemlji, a najmoćniji je mogao biti samo uz pomoć svojih ljudi, i tako u krug, iz kojega nije bilo izlaza.

Shvatio sam sve to i razmišljao o svemu i onda kad smo Hannagan i ja već krenuli na Salvadorov ranč.

* * *

— Što će dobiti kao nagradu za vjernost? — upitao sam Hannagana, kad smo nakratko stali pokraj vode da se odmorimo i pogledamo unaokolo je li sve u redu, onako kako to zahtijeva

naš poslodavac. — Što će dobiti ako više neće moći jahati?

— Sagradit ćemu ranč, lijep ranč negdje u nekoj dolini blizu granice Salvadorove zemlje. Dobit će konje, vjerojatno tisuću goveda žigosanih žigom koji će Al sam izabrati i štošta drugo. Salvador će mu omogućiti dobar početak i vjerojatno će već za desetak godina Sacketter biti imućan. Uspio je... Njegovoj Dolores i djeci koju će imati s njom bit će dobro. Zaslužio je to — dodao je kratko.

Kimnuo sam i još ga upitao:

— A ti? Kad ćeš ti zaslužiti sve to?

— Kad više neću moći tako jahati i boriti se kao sada — odgovori smiješeći se. — Onda kad me zatekne nešto slično kao sada Ala, ili kad možda previše ostarim za takav zadatak.

Rekao je »zadatak« a ne »posao«. Tko zna, možda je to što smo obavljali i bila neka vrsta zadatka koji nije tako lako ispuniti. Možda smo bili samo ljudi koji, za sada, omogućavaju opstanak čovjeka čije će vrijeme ubrzo proći, jer je uskoro moralo nastupiti novo doba.

* * *

Dee Lane čekala me na pragu male kuće u koju sam se uselio.

Vidjeli su nas da dolazimo dok smo bili još nekoliko kilometara udaljeni i zato je i došla da me dočeka. Osjećao sam se kao da se vraćam kući.

Sigurno je već i Salvador čuo da se vraćamo, i to bez Ala Sackettera. Pred kućom dotrčao mi je u susret neki dječak i prihvatio konja.

I Hannagan je sad već vjerojatno zastao pred svojom kućom. Tko zna tko je njega čekao. Žena ili gazdarica, to nisam znao, jer putem nišmo razgovarali o tim stvarima.

Prišao sam Dee i pogledao je.

— Imao si sreću, zar ne? — pitala me uzvativši moj dug pogled.

Kimnuo sam. U njezinim sam očima razabrao da me čekala. Moj ju je povratak bez sumnje podsjetio na vraćanje njezina muža. Uvijek kad bi ga ugledala kako se vraća, vjerojatno je isto tako rekla ili pomislila kako je još jednom imao sreću. Trenutak je stavila ruku na moje grudi.

— Već vas se iz daleka vidjelo da dolazite. Odmah sam počela pripremati jelo na tvome štednjaku. Dok se umiješ i presvučeš, jelo će biti gotovo. Nakon povratka svojih ljudi, Don Francisco im uvijek ostavlja najmanje sat vremena da se odmore prije nego što očekuje njihov izvještaj.

Ponovo sam kimnuo. Sad je već među nama bilo neke bliskosti koju mi je teško opisati, činilo mi se kao da se znamo cijelu vječnost. Zaželio sam je zagrliti i poljubiti. Trebalo je da samo ispružim ruke, ali nisam je zagrlio.

Znao sam da je za to još prerano. To, što sam je podsjećao na njezina muža, nije bilo dovoljno, a ni to što je među svim tim ljudima očito bila usamljena, isto tako nije bilo dovoljno da bih je zagrlio i poljubio. Trebalo je proći još vremena.

Žena kakva je Dee imala je pravo da oboje pričekamo i ispitamo svoje osjećaje prije nego

išta poduzmemo. To je bila dužna svome samopoštovanju. Sve što sam učinio bilo je da sam podigao ruku i pomilovao je po obrazu vršcima prstiju, sve do brade.

— Hvala ti, Dee. Čovjek se rado vraća kući kad zna da ga netko čeka i brine se za njega. Dee, ti si kao svjetlo u tamnoj noći!

— Možda ovaj put neću izdržati — rekla je teškom mukom svladavši osjećaje i skupivši snagu da govori odlučno. — Spade, možda neću više moći čekati, uvijek samo čekati, sve dok te jednoga dana ne donesu mrtvoga kući, onako kako su doveli moga muža. Razumiješ li me? Možda ću jednoga dana jednostavno pobjeći od svega.

Naslonio sam dlan na njezin obraz.

— Onda ću te tražiti sve dok te ne pronađem. Mene neće donijeti kući mrtvoga, Dee. Mene ne! Pripaziti ću na sebe. Vidjet ćeš.

Okrenula se. Znao sam da sam rekao glupost. Nitko ne može dovoljno pripaziti na sebe. Tko zna hoću li uvijek moći paziti na sebe.

Poslije, dok smo sjedili za stolom i jeli, ispričao sam joj sve što se zbilo.

— Alov se trud dakle isplatio — rekao sam na kraju. — Ionako se ništa u životu ne dobiva besplatno. Dee, tvoj muž nije imao sreću, a Sacketter je imao. To je život, ili možda sudbina, ne znam. Nadam se da ću i ja imati sreću, jer čovjek jednostavno mora vjerovati u sreću želi li preživjeti. Vjeruj u mene, Dee!

Nasmiješila se i kimnula.

Nešto poslije došao je John Hannagan po mene. Zajedno smo otišli Salvadoru. Čekao nas je u velikoj radnoj sobi čiji su zidovi bili ukrašeni slikama njegovih predaka. Namještaj je očito bio dopremljen iz Španjolske preko Atlantika, negdje na obalu Meksika, odakle je dopremljen ovamo. Nije bilo sumnje da je sve pokućstvo što se nalazilo u toj sobi bilo originalno španjolsko, kakvo samo pravi hidalgo može sebi priuštiti.

Pošto je Hannagan završio izvještaj, Salvador je ustao od pisaćeg stola, prišao nam i pružio ruku. Ništa nije rekao, ali njegov su pogled i ponašanje dovoljno govorili. Potom smo se mogli povući.

Kad sam se vratio u svoju kuću, Dee više nije bilo. Najvjerojatnije je otišla u gostinjsku kuću gdje je imala mnogo posla i dužnosti što su je čekale. Prolazeći pokraj gostinjske kuće, ionako mi se učinilo da nije praza. Čini se da je stiglo nekoliko gostiju.

Legao sam umoran i iscrpljen, mada ispunjen nekom neopisivom nadom i povjerenjem.

Odjednom netko pokuca na ionako otvorena ulazna vrata. Na moj poziv ušao je u kuću sitan, mršav starac. Prišao je stolu i šutke položio na nj vrećicu, najmanje dvostruke veličine uobičajene vrećice za duhan. Položivši je na stol, začuo se zveket srebra.

— To vam šalje gazda uz mnogo pozdrava — reče i ode.

Pretpostavio sam da je to bio Salvadorov knjigovođa ili netko tko se bavio tim poslom. Salvadorovo je imanje bilo veliko, pa

je i zaposlenih kod njega sigurno bilo mnogo.

Ustao sam, dohvatio kožnu vrećicu i istresao sadržaj na stol. Ono što sam vidio bili su uistinu srebrni pesosi, novac isto tako vrijedan kao i dolari. Salvador nas je velikodušno nagradio. U međuvremenu sam saznao da dalje na jugu posjeduje nekoliko rudnika srebra i zlata. Uzevši to u obzir, svakako mu nije bilo teško nagraditi nas za usluge s nekoliko šačica srebrnih pesosa.

* * *

Tri dana poslije, ponovo sam morao odjahati. Bio sam poslan na rutinski obilazak, pri kojem je trebalo svratiti u šest sela, pridržavajući se unaprijed određenog puta.

John Hannagan sve mi je točno rastumačio, dao mi nekoliko savjeta i završio riječima:

– To, što smiješ već nakon tako kratkog vremena jahati sâm, samo je dokaz koliko Salvador ima povjerenja u tebe. Nemoj to nikada zaboraviti! Zastupaš čovjeka ravnog kralju! Moraš uvijek misliti o tome. Ako i ne naiđeš na neke neprilike, nećeš se moći vratiti prije tjedan dana. Želim ti da te prati sreća!

Pri rastanku mi je dao malu zlatnu pribadaču, kakvu su Sacketter i on imali pričvršćenu za šešir, posljednji put kad smo zajedno jahali. To nešto nalik na pribadaču bilo je moglo bi se reći, neka vrsta šerifske značke, samo ne u obliku zvijezde nego nalik na stilizirano slovo S, dakle, oblika identičnog Salvadorovu žigu. Svaki Salvadorov zastupnik posjedovao je takvu značku koja je na

njegovoj zemlji vrijedila kao šerifska zvijezda negdje drugdje. Pričvrstio sam je za šešir.

Oprostio sam se sa Dee Lane. Činilo se na trenutak da se želi podići na prste i poljubiti me. Vidio sam tu želju u njenim očima, ali onda se ipak predomisli. Samo mi je položila ruku na grudi. Tim nježnim dodirom kao da je neka struja povjerenja protekla kroz njezinu ruku. Okrenuo sam se i uzjahao.

Nisam se okrenuo, ali odmičući, osjećao sam da me prati pogledom sve dok je na obzoru mogla razabrati moj lik. Nisam se okrenuo jer bi mi odlazak bio još teži i još bih teže svladao misli o toj ženi koja mi je sve jače prirastala srcu. Morao sam se usredočiti na zadatak koji mi je bio povjeren.

Bilo mi je omogućeno da pokazem koliko uistinu vrijedim i morao sam dokazati da sam sposoban nositi naziv Salvadorova zastupnika. Francisco de Salvador zasigurno nije imao samo prijatelje, a od sad će njegovi neprijatelji biti i moji neprijatelji. U to nije bilo sumnje.

Jahao sam sâm znajući da, ako bude potrebno, moram vrijediti za cijelu grupu ljudi. To što su njegovi zastupnici jahali sami, bio je Salvadorov veliki stil ili, bolje rečeno, trik. Svoju moć nije htio potvrđivati slanjem mnogo ljudi. Veći je dojam izazivao samo jedan čovjek koji bi se, uspijevajući sâm riješiti neku prepreku, doimao još veći i neustrašiviji, a time je pak rasla i Salvadorova veličina. Svatko je znao: ukaže li se za to potreba, Salvador može poslati i stotinjak ili više ljudi.

Jahao sam prema sjeveroza-

padu, na područje što se prostiralo s druge strane granice na američkom teritoriju. Tamo je trebalo da zastupam Salvadoreve interese.

* * *

U Fuente Hermandesu morao sam jedino srediti neku svađu koja je izbila radi vode. Neki seljak meksičkog porijekla promijenio je tok potoka pa su dva njegova susjeda ostala bez vode. Urazumio sam ga i odjahao prema mjestu Paloma Blance.

Stigao sam tamo kao naručen jer su u jedinoj gostionici tog maloga mjesta već dva dana i dvije noći sjedile neke skitnice, zahtijevajući sve to vrijeme da budu usluženi jelom i pićem, a na sve opomene i molbe da najprije plate, odgovarali jedino psovka i prijetnjama.

— To su pravi revolveraši — opomenuo me uplašeno gradonačelnik. — Poslije rata očito nisu znali što bi, pa lutaju zemljom kao skitnice. Ne mole nego jednostavno uzimaju sve što im je potrebno. Što im više dajemo, to su neuviđavniji. Pet ih je, ali dvojica-trojica stalno su pijana. Smjenjuju se.

Odjahao sam do gostionice. Iznutra su dopirali pijani glasovi. Ušao sam i imao što vidjeti: pijane su skitnice, ne naišavši ni na kakav otpor, osjećale da vladaju situacijom. Svakako su pretjerali, osim toga, zaboravili su da i najzabačenije mjesto može za dva dana na bilo kakav način zatražiti pomoć.

Ugledavši me kako ulazim, začuđeno su buljili u me.

Poput njih sada, tako sam i ja prvo vrijeme poslije rata lutao

unaoko ne znajući pravo što da radim, gladan, loše obučen, tražeći neku priliku. Bavio sam se tada hvatanjem divljih konja. Odlučio sam da nikako ne postanem lutalicom i stoga sam se želio prihvatiti nekog posla.

Ljudi koji su sjedili u gostionici postali su na žalost skitnice, razvijajući se polagano u prave razbojнике. Prestali su pjevati. Mada pijani, instinkt ih je upozoravao da budu oprezni. Osjetili su da ih sa mnom očekuju neprilike.

— Kako si, prijatelju? — poviče jedan.

Dvojica su stajala pokraj šanka, jedan pokraj stola za biljar, drugi je lagano pokušavao svirati na gitari, a peti je ležao glavom na stolu i spavao oslonivši glavu na ruke. Vlasnik gostionice stajao je iza šanka, blijed od straha, a u susjednoj prostoriji dvije su žene pripremale jelo.

— Ubrzo će stići jelo — nastavi momak koji me maloprije pozdravio. — Naručili smo ukusnog odojka. Priredit će nam ga na meksički način, onako ukusno kako to samo oni znaju, ljuto i pikantno. Ako želiš, možeš nam se pridružiti, prijatelju!

Ponovo mi se namjerno obraćao što ljubaznije, ali ujedno izazivački. Kimnuo sam čovjeku za šankom.

— Jesu li već platili sve to što su dosad naručili? — upitao sam. — Koliko mi je poznato, već su dva dana i dvije noći ovdje. Jesu li platili?

Gostioničar je opazio zlatnu pribadaču na mojem šeširu i odmah je znao tko sam, mada me nikad dosad nije vidio. Potom odmahne glavom.

— Bojim se da nisu niti u mo-

gućnosti platiti sve to jer nemaju ni prebite pare, ali imaju pet revolvera. Pet revolvera! – ponovi zaplašeno i očajno. – Što da se radi?

Čuli su, naravno, što mi je rekao čovjek za šankom, pogledali me i izazivački se nasmijali. Vjerojatno su me vidjeli kako dolazim sâm i stoga su se osjećali sigurni i ni najmanje ugroženi. Moglo bi se reći da su bili samouvjereni poput onih govedokradica koje smo prije nekoliko dana Hannagan, Sacketter i ja morali opametiti.

– Dakle, što je s plaćanjem, momci? – upitao sam.

Nasmijali su se glupo i samouvjereni.

– Možda bi nam mogao nešto posuditi? – upita jedan od njih. – Čini se da imaš dovoljno novca i da ti nekoliko dolara zaista ne bi mnogo nedostajalo. Kako bi bilo da nam pomogneš? Dakle, koliko imaš u džepovima? Sudeći prema konju kojeg si ostavio vani, čini se da si čak bogat. Dakle?

Ponovo mu je glas bio izazivački. Postalo mi je odjednom jasno da to nisu skitnice nego razbojnici koji su se ovdje jednostavno odlučili malo odmoriti. Nisam smatrao shodnim da mu uopće odgovorim na pitanje nego sam mirno i odlučno rekao:

– Morat ćete dugo raditi da biste namirili dugove koje ste ovdje načinili. Konje kojima ste dojahali najvjerojatnije ste ukrali, inače bih vam ih oduzeo...

Nisam završio rečenicu jer su počeli urlati od smijeha pa me ionako ne bi čuli. Očito su bili preglupi ili preprijani i nisu mo-

gli pojmiti opasnost u kojoj su se zatekli.

Dok su se previjali od smijeha, jedan je od njih odlučio da mi pokaže s kime sam se upustio. Sigurno je bio najbrži među njima, i ostali su mu se vjerojatno zbog toga divili. Smijući se, potegao je revolver uvjeren da me preduhitrio, ali dok se još uopće nije stigao snaći, već mu je metak ispaljen iz moga revolvera probio rame.

Odjednom je smijeh utihnuo kao odsječen nožem. Ostali su začuđeni i prestravljeni jer nikad dosad nisu susreli čovjeka koji može tako brzo pucati kako su to trenutak prije imali prilikom vidjeti. U hipu su se otrijeznili.

Kolt nisam ispuštao iz ruke dok je ranjeni razbojnik bolno stenjući ispuštio svoj i ispružio se na zemlji.

– Našli ste se u pogrešnoj zemlji – rekao sam mirno. – Zadržat ćemo vaše revolvare i sedla. Otpratit ću vas dio puta da bih vam pokazao put kojim ćete najbrže napustiti ovu zemlju. Ovo je Salvadorova zemlja. Savjetujem vam da se nikad više ne vraćate ovamo, jer drugi put možda nećete imati toliko sreće. Hajde, pobrinite se za ovoga ranjenog junaka! Za pola sata krećemo. Ako ne može jahati, polegnite ga na konja. Hajde!

Buljili su u me, ali ubrzo su sve shvatili i požurili se da budu što prije spremni za polazak. Bili su to ipak samo jadne latalice što su u tom malom nezaštićenom mjestu iskoristili prilikom i pokušali predstavljati ono što uopće nisu.

VI

Dva dana poslije, nakon što sam prešao više od šezdeset kilometara, bio u nekim manjim mjestima, na rančevima i farmama, dospio sam na poštansku cestu što prolazi uz granični dio Salvadorove zemlje.

To je cesta koja od granice kod Nogalesa vodi u Tucson, a odande bregovima Santa Catalina do utvrde Apache, protežući se dalje pustinjom sve do grada Santa Fé. Poštansko udruženje potpisalo je sa Salvadrom ugovor prema kojemu njegove kočije smiju prolaziti Salvadorovom zemljom. Bilo im je također dopušteno da na jednom izvoru sagrađe poštansku stanicu. Za sve to plaćali su simboličan iznos, nešto kao namjninu, a zauzvrat im je bila zajamčena zaštita cijelim dijelom puta što je vodio Salvadorovom zemljom. Poštanska stanica zvala se Santa-Cruz-Mesa.

Kad sam stigao tamo, zatekao sam poštanska kola sa šest izmorenih konja. Čovjek koji je radio na stanici, upravo je tumačio kočijašu kako su neki razbojnici prošle noći odveli sve konje pa im stoga ne može dati ni jednog jedinog odmornog konja. Vidjevši me kako dolazim, najprije su me jedva pogledali. Bili su zaokupljeni brigama kako će nastaviti put.

Slijedećih trideset kilometara cesta se neprekidno uspinje pa je put moguće nastaviti jedino odmornim konjima. Bili su svjesni da će, ako ne nabave konje, morati ostati na postaji neko vrijeme i čekati da im se životinje odmore.

Odjednom su zapazili zlatnu

pribadaču na mom šeširu, i ubrzo mi se obratio vozač, nakon što su se brzo nešto dogovorili.

— Dobro da ste stigli. Ako se ne varam, vi ste jedan od Salvadorovih ljudi. Dakle, imate tu što da poduzmete! Došli ste kao naručeni.

Nakon što su mi sve поближе ispričali, odjahao sam do koralu i razgledao tragove. U koralu je očito bilo petnaest konja, sve izvrsne, prvorazredne životinje, jer je poštansko društvo polagalo veliku važnost na konje. Znao sam, ako ne uspijem vratiti ukradene životinje, ne samo što će poštansko društvo pretrpjeti priličan gubitak nego će i vozni red biti poremećen.

Sudeći po tragovima razbojnika, bila su trojica. Još jednom sve dobro razmotrivši, krenuo sam za tragovima.

Budući da su se morali brinuti i o konjima, koje su sigurno tjerovali teško prohodnim putovima ne želeći se zadržavati na cesti, najviše je jedan od njih mogao paziti slijedi li ih netko i štititi odstupnicu.

Krenuo sam, dakle, za njima jer mi je to, kao Salvadorovu zastupniku, bila dužnost.

* * *

Cijeli sam dan jahao slijedeći trag i, kad sam poslije ponoći zastao u namjeri da se odmorim, znao sam da sam blizu razbojnika. Pretpostavljao sam da slute kako ih netko slijedi. Nadao sam se da me neće smatrati dosjetljivim.

Svezao sam konja i složio granje ispod pokrivača tako da se čini kao da tamo spava neki čovjek. Smjestio sam se u blizini

i, skriven u grmu, čekao. Znao sam da će sve ovisiti o strpljenju i, naravno, o malo sreće. Nisam se smio micati. Morao sam samo čekati. Trenutak sam se pobojao da razbojnici možda neće vjerovati da sam odlučio malo odspavati, ali onda sam se ponadao da će ipak misliti kako ih namjeravam napasti u svitanje pa se želim prije toga odmoriti.

Dugo sam čekao, a u osvit čuo sam neke šumove. Nešto poslije troje se ljudi odjednom pojavilo na mjestu gdje su smatrali da spava onaj tko ih je cijeli dan tako drsko slijedio. Kad su zamijetili zamku što sam im postavio, već je bilo prekasno.

Osjećao sam neku gorčinu, ali dužnost mi je bila da vratim konje poštanskog udruženja i da štitim Salvadorove interese. Potegli su revolvere, ali predobro sam gađao da bi imali mogućnost pogoditi me, a bio sam i u zaklonu. Nisam ih želio ubiti, ali u polutami svitanja nisam baš mogao birati kamo da pućam.

* * *

Te večeri doveo sam konje do poštanske tanice. Čovjek koji tamo radi nije se zapravo ni začudio.

— Strašni ste vi momci! Svi koji rade za Salvadora prvorazredni su jahači i borci — rekao je kimnuvši glavom. — Što bi on bio bez vas?

Ništa mu nisam odgovorio. Bio sam preumoran, a ujutro sam morao krenuti dalje. Dok obidem sva mjesta, što sam ih po dužnosti morao posjetiti, znao sam da će proći još nekoliko dana, a znao sam da izvje-

štaj, što ću ga nakon povratka podnijeti Salvadoru, neće biti kratak.

Iduće jutro, rano u svitanje, krenuo sam dalje.

* * *

Negdje oko podneva ugledao sam u daljini logor. S manje uzvisine sve sam točno razmotrio. Isprva nisam mogao vjerovati vlastitim očima, ali nije bilo sumnje: preda mnom su ljudi zaista radili na izgradnji gradića.

Nekoliko manjih kuća već je bilo završeno, a uokolo su se nalazile kolibe za privremeni smještaj, kola i šatori. Uz potok koji je tekao u blizini, neki su ljudi upravo postavljali veliko vodenično kolo. Pokretano vodenom snagom, ono će dano-noćno lopatama dizati vodu iz prilično dubokog vodenog korita i tako opskrbljivati ljude vodom i omogućavati natapanje zemlje.

To im je bila zaista dobra zamisao. Mogli su, doduše, izdupsti i bunare, ali iz njih bi morali neprekidno grabiti vodu, a ovo se kolo pokretalo samo.

Ljudi koji su dolje radili izabrali su zaista lijep dio zemlje. U blizini je prolazila cesta, a naokolo su se uzdizali brežuljci i pružali dobru zaštitu. Potok što je tekao dolinom nikad nije presušivao jer je cijele godine bio opskrbljivan vodom iz podzemnih izvora s bregova. Zasi-gurno nije bio tako jak da bi snagom vode mogao pokretati neko veće postrojenje, ali za jedno vodenično kolo snaga mu je uvijek bila dovoljna.

Nakon što sam se dovoljno nadivio svemu što sam ugledao,

dosjetio sam se da ti ljudi grade zapravo na Salvadorovoj zemlji i upitao se imaju li uopće dozvolu za sve to što rade. Meni nitko ništa slično nije napomenuo, pa sam odlučio što prije saznati o čemu je riječ.

* * *

Vidjeli su me kako dolazim. Opazio sam da je već bilo određeno mjesto gdje će prolaziti glavna ulica budućeg gradića, a lijevo i desno od te buduće ulice vidio sam omeđene parcele na kojima je trebalo da počnu graditi kuće. Sve je bilo točno izmjereno, a tu i tamo nalazile su se ploče na kojima je nešto pisalo.

Nekoliko mi je ljudi prišlo i, kad sam zaustavio konja, jedan mi se od njih obratio:

— Dobro došli u Green Valley!

Kimnuo sam i pogledao ih svakoga ponaosob. Već na prvi pogled vidjelo se tko će nakon završenog posla obavljati koje zanimanje. Meni se barem tako činilo. Odmah sam u mislima odredio tko će biti kovač, tko stolar, a tko će držati salun.

— Ja sam Salvadorov zastupnik — rekoh. — Vi ste na njegovoj zemlji. Vjerujem da vam je Francisco de Salvador odobrio da ovdje sagradite naselje... Molim vas pokažite mi odobrenje.

Nisu se nasmijali; to nisu bili ljudi koji bi glupim smijehom željeli ikoga izazvati. Ostali su mirni, ozbiljni i oprezni.

— Ovo nije Salvadorova zemlja — odlučno će onaj čovjek koji me maloprije pozdravio. — O svemu smo se točno raspitali. Kad Francisco de Sal-

vador tvrdi da je ova zemlja njegova, poziva se na staru darovnicu španjolske krune njegovim precima, ali ta je darovnica oduvijek bila sumnjiva. Kad je cijela ova zemlja postala meksičkom, Salvadorovi su precima, doduše, mogli ostvariti svoje zahtjeve, ali američka vlada nikad nije priznala navodnu darovnicu španjolske krune ma koliko da se Salvador trudio unajmivši najbolje advokate. Kad je izbio građanski rat, cijela je ta stvar neko vrijeme mirovala, ali prije nekoliko godina, nadležni je sud donio presudu koja ne glasi u Salvadorevu korist. Ova je zemlja sada slobodna i naše je pravo da ovdje sagradimo grad.

Zašutio je, i dalje miran i ozbiljan, a meni je sve vrvjelo u glavi od pomisli koliko još možda ima stvari u koje uopće nisam upućen. No bez obzira na to, Salvador je morao znati da me šalje u nadgledanje zemlje koja mu uopće više ne pripada. Budući da me ipak poslao ova- mo, znači da je usprkos svemu namjeravao zadržati tu zemlju i da je očekivao od mene da ove ljude otjeram. Vlada i sud, koji su donijeli bilo kakvu presudu, sad su bili daleko. Ovo je bio daleki jugozapad i tu je vrijedila Salvadorova volja.

O svemu tome razmislio sam u nekoliko trenutaka dok je vladao tajac i dok sam, sjedeći na konju, promatrao ljude pred sobom.

Nisam znao što mi je raditi. Da ih otjeram? Da im zaprijetim? Što da učinim? Ogledao sam se. Ti su ljudi doveli sa sobom i žene i djecu.

— Dolazimo iz Tennesseeja

– obrati mi se ponovo čovjek koji mi je tren prije sve rastumačio. – Odranjavanje tla uništilo je naš grad, ali uspjeli smo dosta toga spasiti i tako smo krenuli u potragu za mjestom gdje bismo se mogli nastaniti. Ovo je zemlja budućnosti. Ma što da se dogodi, ostat ćemo ovdje. Pravo je na našoj strani.

Razljutio sam se jer sam duboko u sebi ipak osjećao nesigurnost. Nisam bio sam sa sobom načistu dokle sam spreman na beskompromisnu vjernost Salvadoru i jesam li uopće u mogućnosti radi njega i u njegovo ime činiti nešto za što osjećam da nije pravo.

Mada sam još sumnjao u istinitost onoga što sam maloprije čuo, slutio sam da ti ozbiljni ljudi ne lažu. Nijedan od njih nije bio naoružan. Stajali su preda mnom mirno i odlučno, ne želeći me ipak ni najmanje izazvati ili uvrijediti. Nisu bili tvrdoglavi nego uvjereni da imaju pravo. Budući da su sami poštovali zakon, očito im uopće nije palo na pamet da bi ga netko mogao kršiti.

Došli su iz Tennesseeja i stoga još nisu mogli znati da je ovdje na jugozapadu, na granici Sonore, volja moćnijeg jedini zakon, a taj moćniji bio je Salvador. Ja sam bio njegov zastupnik i na meni je bilo da radim u njegovu interesu. Ono što je on smatrao pravednim ili prijeko potrebnim morao sam i ja smatrati takvim, i nije bilo dopušteno da ja, a ni itko drugi, postupam po vlastitom mišljenju ili osjećaju.

– Kad bi sve ovo što ste mi ispričali o darovnici i bilo točno, ipak dolazite prekasno. Sal-

vador je došao na ovu zemlju prije vas i posvuda možete vidjeti njegova goveda. Sva ova mala sela u okolici pripadaju njemu, a i poštansko udruženje potpisalo je s njime ugovor. Žao mi je, ali ne možete ostaniti ovdje. U svakom slučaju, ovo je bila i jest Salvadorova zemlja. Stoga ću vam nešto predložiti – rekao sam i zastao kako bih načinio kratku stanku.

Pogledao sam ih kako stoje ozbiljni, odlučni, čvrsti svi kao jedan.

– Stoga ću vam nešto predložiti – ponovio sam. – Upravo obilazim Salvadorova sela u ovom području njegove zemlje. Vratit ću se za tri do četiri dana. Do onda vam dajem vremena da odete, ali ako vas opet ovdje zateknem, morat ću vas na žalost otjerati.

Šutjeli su. Ništa nisu rekli, samo su me i dalje promatrali, a meni je bilo jasno da će i nakon četiri dana biti ovdje. Nisam ni posumnjao u to. Duboko negdje u sebi ponovo se osjetih nesigurnim i stoga sam okrenuo konja i odjahao.

Kraj vodeničnog kola zastao sam trenutak. Nisu ga ovdje izradili. Vidjelo se da ga se može rastaviti i tako lakše prenositi. Očito su i njega donijeli iz Tennesseeja.

Krenuo sam dalje nezadovoljan, nesiguran i ljut. Neprekidno sam razmišljao o tome nije li Salvadorovo pravo da traži moju vjernost i nisam li dužan zastupati njegov stav, možda i po cijenu da uradim nešto protuzakonito. Nije li ipak njegovo pravo da svojata zemlju koja je već godinama njegova?

Polagano sam se umirio i nastavio put bolje volje.

* * *

Isti dan susreo sam još nekoliko govedokradica. Bio sam s njima oštar i neumoljiv, vjerovatno zato što sam još bio nesiguran i možda nesvjesno želio da ispravim sumnju koja me pokolebala u vjernosti Salvadoru i njegovim interesima.

Bila su petorica. Najprije sam se pozabavio dvojicom jahača koji su tjeroali goveda prema vatri gdje su ostali žigosali. Dobro je da sva petorica nisu bila na okupu nego razdvojeni. Jednoga sam ranio a drugome ubio konja.

Kad sam se približio njihovu logoru, preostala trojica već su bila upozorena pucnjavom. Došao sam do njih. Bili su spremni na borbu. Jedva što sam ispalio prvi metak i jednoga od njih pogodio u rame, odustali su od daljnje borbe.

— Dobro, dobro, revolverašu!
— vikne jedan od njih a ostali su digli ruke u znak da se predaju.

— Mi smo bivši kauboji koji znaju rukovati lasom bolje nego oružjem — zlovoljno će jedan od njih. — Nije nama tako jednostavno kao tebi. Mi ne zarađujemo za život pucnjavom.

Zlovoljno sam se nasmiješio pomislivši kako ne bi tako govorili da znaju kako mi je za pravo teško.

— Nestanite odavde! Naidem li još samo jednom na bilo kojeg od vas u blizini ovih goveda, nećete se tako lako izvući! — povikao sam.

Momak kojega sam pogodio u rame sjedio je na zemlji i ste-

njavao. Pogledao sam ih jednog po jednog a zatim nastavio:

— Možda ne znate što se radi s govedokradicama i konjokradicama? Što se radi s njima? Nalazite se na Salvadorovoj zemlji i ovo su njegova goveda. Sad sam vas upozorio! Ako ste tako glupi i opet se upustite u krađu, nemojte se tužiti ako vas netko od nas uhvati. Upozorio sam vas!

Odjahao sam dalje. Ponovo sam se morao boriti. Došlo je do prolijevanja krvi.

Razmišljao sam o Dee. Kad se vratim, možda će mi ponovo reći da me pratila sreća. Pitao sam se kako će me dugo sreća pratiti i koliko ću ljudi raniti ili ubiti dok zaslužim ono što svaki od Salvadorovih ljudi priželjkuje.

Uvečer toga dana došao sam u Rosaliju, gradić u kojemu živi Dolores kojoj smo doveli ranjenog Ala Sackettera.

* * *

Alu je već bilo bolje. Bilo je zaista začuđujuće kako se čovjek, ako ima dovoljno volje i snage, može oporaviti. Rana je već gotovo zacijelila i nije bilo isključeno da će možda ipak moći da drži revolver u ruci.

Petnaestak kilometara odavde Salvadorovi mi ljudi po njegovu nalogu grade ranč — rekao mi je Al. — Dobit ću i tisuću goveda s vlastitim žigom. Za žig sam izabrao znak nalik na naslonjač. To mi se činilo simboličnim — doda zadovoljno se smiješeći.

Dolores nas je ostavila nasamu da pričamo i otišla pripremiti večeru. Sjedio sam uz prozor blizu Sacketterova kreveta i

pijuckao i čaše koju mi je napunila Dolores, pušio cigaretu i pogledavao povremeno kroz prozor prema istoku, prema zemlji Mesa. Tamo negdje, uz istočnu i sjevernu granicu Salvadora ranča, ljudi su, znači, gradili Sacketterov ranč.

Ispričao sam mu susret s pri-došlicama iz Tennesseeja.

— Al, savjetuj mi nešto — rekao sam na kraju. — Što da radim? Što da radim ako će, kad se vratim, ti ljudi još biti tamo? Što ako ne poslušaju moj savjet? Savjetuj mi nešto, Al!

Napola je sjedio u krevetu. I on je mogao vidjeti u daljini zemlju Mesa na kojoj će ubrzo niknuti njegov ranč. Podigao je zdravu ruku i pokazao na tu stranu.

— Mogu ti jedino reći što sam radio i za čime sam se povodio cijelo vrijeme dok sam jahao za Salvadora — reče polagano. — Uvijek sam bez razmišljanja zastupao njegove interese, mada uvijek sve to nije bilo pravno sasvim ispravno. Za mene je zakon bio sâm Salvador. Ono što je dobro za njega, dobro je i za mene. Tako sam uvijek razmišljao i po tome postupao. Da, borio sam se za njega, ubijao, proljevao krv. Pomagao sam mu da se održi na vlasti. Naravno, isprva mi nije bilo lako. I ja sam neko vrijeme sumnjao kao i ti sada. Našao sam se u sličnoj prilici kad sam morao zastupati Salvadorov interes u nekom starom rudniku srebra. I ja sam poslije osjećao grižnju savjesti. Ali sve se to zaboravi, vjeruj mi. Vrijeme čini svoje.

Zašutio je. Nisam znao da li da mu zavidim, da ga žalim ili čak prezirem. Savjetovao mi je,

dakle, da bez razmišljanja radim ono što Salvador od mene očekuje i da mu pomognem, bilo to ispravno ili ne, sačuvati carstvo.

Kad bih mu dulje bio vjeran, mogao bih računati s time da ću i ja jednoga dana dobiti ranč kakav se upravo gradio za Ala, ali i možda poginuti za njega, kao što je poginuo Deejin muž. Bilo kako bilo, za nekoliko dana, kad se vratim u Green Valley, bit ću prisiljen da odlučim želim li slijepo slušati Salvadora ili ne, jer oni će ljudi iz Tennesseeja zasigurno još biti tamo. Morao sam odlučiti.

Pričali smo još o mnogočemu. Nešto poslije, Dolores nam je donijela jelo. Sjedili smo pokraj Alova kreveta. Dolores ga je hranila. Vidjelo se da se vole. U svakom pogledu što su ga uputili jedno drugome bilo je topline, nježnosti i razumijevanja. Al je bio sretan. Uspio je i postigao ono za čime je dugo težio. Zašto ne bih i ja uspio, tješio sam se i pokušavao misliti na to kako se moram odlučiti tek za nekoliko dana... kad se vratim u Green Valley.

VII

Jahao sam polagano, kao da želim dobiti na vremenu. Od posjeta Alu već su prošla tri dana, bio sam sve bliže Green Valleyju. Prešavši posljednji splet obronaka što me dijelio od doline, ugledao sam nikoga drugog nego Hurtada Salvadora. Bio je uveliko zaposlen.

Prvi tren nisam mogao povjerovati vlastitim očima, ali to je ipak bio Salvadorov sin Hurtado, koga za cijelog svog boravka na hacijandi nisam više vi-

dio. Znači, ponovo obilazi očevu zemlju u pratnji nekoliko svojih ljudi, isto kao i onda kad sam ga prvi put sreo. Zanimalo me kakve je momke ovaj put poveo sobom, jer su oni, koje sam imao priliku upoznati, gotovo svi poginuli još onda.

Već izdaleka sam vidio da s ljudima koje su zatekli dolje postupaju krajnje osorno. Vidio sam ubijene konje i mazge kako leže na tlu i jednog čovjeka oko kojega su klečale žene. Neki su kolibe već gorjele, a Hurtadovi su ljudi upravo sjekirama razbijali vodenično kolo.

Hurtado je jahao unaokolo i osjećao se očito moćnim i sigurnim. Bez imalo muke slomio je te ljude koji su se usudili nastaniti na zemlji koja će jednoga dana biti njegova. Pokazao im je tko je i što može jedan Salvador!

Oklijevao sam. Što da radim? Je li mi oduzeo moj dio posla, ili možda uopće nisam namjeravao te ljude odavde otjerati? Nisam znao što da mislim. Osjećao sam da ne mogu odlučiti, nisam znao što da uradim. Najradije bih sve bio poslao do vraga. Razmišljao sam bih li otjerao te ljude da Hurtado nije došao i preduhitrio me. Nisam znao. Bilo kako bilo, znao sam da ne mogu otići odavde a da se dolje ne sastanem s Hurtadom. To nisam mogao izbjeći, a bilo mi je jasno da će ubrzo biti velikih neprilika.

Odjahao sam u dolinu. Za sada sam još imao za šesir pričvršćenu pribadaču sa znakom Salvadorova zastupnika, i kao takvog, Hurtado me morao slušati i izvršavati moje zapovijedi.

Vidjeli su da dolazim. Hurtado me odmah prepoznao. Bilo mi je to jasno čim sam vidio izraz njegova lica i način kako je okrenuo konja, nervozno i izazovno me pogledavši. Njegovi su ljudi zastali i gledali što ćemo nas dvojica učiniti. I naseljenici su nas promatrali osjećajući da su se upravo srela dvojica koja se, očito, najbolje ne slažu.

Osjećao sam kako nas svi gledaju. Zaustavio sam konja neposredno pred Hurtadom kako bih mu mogao govoriti što tiše da nas nitko ne čuje.

— Je li ovo tvoj posao? — upitao sam. — Tko ti je rekao da ovo uradiš?

— Ja sam Salvadorov sin — rekao je opako se smiješeći. — Sve ovo što vidiš moja je zemlja. Za sada doduše nisam jedan od Salvadorovih zastupnika, i to samo zato što sam nekoć počinio nekoliko gluposti, ali danas nisam pogriješio. Uvjeran sam da sam danas djelovao onako kako bi on to od mene tražio, a ti si zakazao! Spade, ti si danas zakazao, a ne ja! Već prije nekoliko dana morao si ove ljude otjerati odavde.

Zašutio je, a ja sam shvatio da su me slijedili i motrili na me. A što sam drugo i očekivao od čovjeka koji se proglasio mojim smrtnim neprijateljem!

— Javit ću ocu da nisi dovoljno oštar da ne radiš ono što on zahtijeva dovoljno dosljedno i da ne štitiš njegove interese. Izbacit će te iz redova svojih ljudi — doda zadovoljno. — Tako će mi napokon biti omogućeno da te slijedim i osvetim ti se. Spade, možda to još nisi shvatio, ali ti i dalje polagano umireš. Shvaćaš li to? Umireš, tako polagano

umireš da to možda za sada i ne osjećaš. Ali ja te slijedim, ne ispuštam te iz vida, ti umireš, Spade!

Uopće mi nije bilo shvatljivo odakle mu snaga da me toliko mrzi. Taj sam trenutak shvatio da nisam smio prihvatiti Salvadorovu ponudu i da sam morao otići s njegove zemlje, ali sada je za kajanje bilo prekasno.

— Hurtado, dobro načuli uši!
— rekao sam oštro i ljutito. — Ovo što ću ti sada reći ne želim više nijednom ponoviti. Skupi svoje ljude i nestani odavde! Odmah! Nestanite jer ću vas inače ja otjerati! Jesi li me razumio?

Trenutak je djelovao nesigurno, ali domah se snašao i pogledao me s mnogo prezira i gnušanja.

— Zaboravljaš s kime govoriš. El Toro Francisco de Salvador moj je otac! Uvjeravam te da će moj otac prije vjerovati meni nego nekom skitnici koji...

— Koji ti je spasio život — dodao sam želeći da malo razmisli o svemu.

Nisam inače običavao ikome stavljati pod nos bilo kakvu uslugu što sam učinio, ali želio sam da se prisjeti da sam ga ipak spasio od sigurne smrti i da ne bi trebalo da me mrzi toliko koliko me mrzio.

Ništa mi nije odgovorio. Buļljio je u me i šutio, a zatim je okrenuo konja i odjahao. Šutke je rukom pozvao svoje ljude da ga slijede, i sva petorica krenula su za njim.

Znači, opet ih je bilo pet, i svi su bili meksičkog porijekla, očito negdje iz sela uz granicu. Samo od takvih momaka mogao je tražiti da ga slijede, poštuju

i dive mu se. Vjerojatno je i njegov otac želio da uči jahati u pratnji i da polako nauči kako se zapovijeda ljudima. Bilo mu je dopušteno da griješi, čini gluposti i nedjela, i tako dozrijeva i odraste. Vjerojatno su tako hidalzi odgajali sinove.

Gledao sam ga kako odlazi i osjećao gorčinu. I on će jednoga dana, ako naslijedi sve od svojega oca, imati oko sebe ljude kao što su Al ili John Hannagan, i očekivat će od njih da se za njega bore i prolijevaju tuđu i vlastitu krv.

Odjahao sam do oštećenog vodeničnog kola. Svi su se naseljenici već okupili oko njega. Podalje je ležao mrtav čovjek i neka je žena sjedila pokraj njega na zemlji, vjerojatno njegova žena. Ostali su pregledavali vodenično koló.

Kad sam zaustavio konja, pogledali su me. Nisam znao što da im kažem.

— Zašto me niste poslušali?
— upitao sam na kraju.

— Zašto niste otišli? Rekao sam vam da ne možete ovdje ostati. Da nije došao Salvadorov sin, ja bih vas morao otjerati odavde. Zašto ne želite shvatiti da ne možete ovdje ostati?

I dalje su šutjeli, a zatim je istupio onaj čovjek koji mi se obratio kad sam prvi put došao ovamo. Vjerojatno je to bio njihov vođa.

— Ovo je bilo narušavanje općeg mira i ubojstvo — obratio mi se čovjek. — Ubojstvo! Jeste li me razumjeli, revolverašu? Ovaj Salvador je lud. Ponio se kao sin srednjovjekovnog vladara! U Tennesseeju i drugdje takvi se ljudi vješaju kada počine takva zlodjela. Jednoga da-

na, kad uspijemo sagraditi svoj grad, ovdje će biti na snazi pravi zakon i, ako se još samo jednom kod nas pojavi, naš će ga šerif uhapsiti i izvesti pred sud. Jeste li me razumjeli?

Govorio je oštro i ponovo me začudila njegova odlučnost. Nitko od njih nije bio naoružan. Hurtadovi su im ljudi upravo uništili veći dio onoga što su do sada sagradili, ubili su im druga i uništili vodenično kolo, ali ljudi očito nisu htjeli odustati i dalje su namjeravali ovdje sagraditi grad u kojemu će biti na snazi zakon podjednako pravedan za svakoga. Čovjek se morao diviti njihovoj odlučnosti i čuditi odakle im tolika hrabrost. Znao sam da neće odustati i da ih ništa ne može spriječiti sve dok bilo tko od njih još bude živ. Idući put možda će se čak boriti. Tko zna.

Okrenuo sam konja i odjahao. Nisam još znao što ću učiniti. I nije mi bilo lako.

* * *

Dva dana poslije vratio sam se na Salvadorovu hacijendu, no ovaj put nisam osjećao kao da se vraćam kući. Ne, to svako ne.

Dee Lane me i ovaj put čekala, a ipak se nisam osjećao ni ugodno ni zadovoljno. Spremila mi je jelo dok sam se prao i presvukao. Pozdravila me i poljubila, a potom se brzo odmaknula kao da se boji da ću je zadržati i zagrliti.

Za stolom smo sjedili jedno nasuprot drugome. Gledala me ispitivački, kao da čita moje misli i osjeća da nešto nije u redu.

— Ispričaj mi sve jednostavno onako kako ti sve to vidiš —

reče između dva zalogaja. — Ovdje se već pročulo da te Hurtado ocrnio u svoga oca. Da si, navodno, zatajio kod Green Valleyja, pa je on bio primoran uraditi ono što si ti propustio. Don Francisco mu nije povjerovao. Rekao mu je da je još premlad i neiskusna da bi mogao svaku situaciju ispravno procijeniti. Sve će ovisiti o tome što ćeš mu ti reći. Nemoj da opazi da si upozoren, inače će don Francisco otpustiti gazdariću koja je prisluškivala njihov razgovor i sve mi to ispričala. Razumiješ li?

Sve sam joj ispričao, i Dee me pažljivo i šutke saslušala. U očima sam joj vidio da je na mojoj strani.

— Nije jednostavno jahati za Salvadora — rekao sam na kraju. — Očito je da mu se mora biti dušom i tijelom podložan i gledati sve samo njegovim očima, ne imajući vlastite osjećaje i mišljenje. Dee, bojim se da mu nisam odan toliko koliko je to potrebno.

— I moj se muž zatekao u istoj situaciji — rekla je Dee. — I u tom ste pogledu vrlo slični. Osim što ste vanjstinom nalik jedan na drugoga, i on je sumnjao u svoju odanost, ali nije htio propustiti priliku koju mu je pružao Salvador ako dovoljno dugo izdrži za njega jahati a da ne bude ubijen.

Kimnuo sam i pomislio na Ala Sackettera i Dolores koji će se ubrzo nastaniti na lijepom ranču.

Ubrzo je na vratima pokucao neki dječak i poručio mi da me zove gazda, a ja još nisam znao kako da postupim. Često ljudi vrlo dobro znaju što bi morali

uraditi, a ipak postupe drukčije i urade nešto sasvim drugo.

* * *

Francisco de Salvador sjedio je u naslonjaču i kimnuo umjesto pozdrava kad sam ušao u njegovu radnu sobu. Bilo je jasno da očekuje objašnjenje za sve ono što je čuo.

Dajući mu točan izvještaj o svemu što sam vidio i uradio dok sam bio na putu, ništa nisam prešutio. Mada sam bio kratak, ništa nisam ispustio, i Salvador je bez svake sumnje sve mogao vrlo lako slijediti. Kao vojni izviđač naučio sam kako se izvještava kratko i jasno a da se ne ispusti ni najmanja važna pojedinost.

Kad sam završio, ustao je od svoga radnog stola i počeo hodati prostorijom. Odjednom se okrenuo prema meni i rekao:

— Sutra ujutro odjahat ćeš do njih i otjerati ih sa zemlje, jednom zauvijek!

Riječi koje je izgovorio bile su oštre i vidjelo se da ništa ne može izmijeniti njegovu odluku.

— Ne želim da se ikad više dogodi da Hurtado, još nedovoljno zreo i odgovoran, mora obavljati nešto što bilo tko od mojih zastupnika, zahvaljujući svojoj nedovoljnoj odlučnosti, nije proveo u djelo — nastavio je Salvador. — Ako na mojoj zemlji žele osnovati grad, moraju najprije mene pitati za dozvolu i potpisati sa mnom ugovor. Drukčijeg načina nema. Svakoga tko pokuša nešto drugo mora se odmah otjerati, jer popustimo li pred bilo kime, ubrzo će ih se naći nebrojeno mnogo koji će doći na zamisao da na mojoj zemlji rade što ih

je volja. Dakle, sutra ujutro odlaziš tamo da ih otjeraš. Jesi li me razumio?

Pogledao me odlučno i čvrsto. Bilo mi je jasno da mojim pristankom traži od mene da mu se potpuno potčinim i prijedem na njegovu stranu.

Izdržao sam njegov pogled i upitao:

— Što je s tom darovnicom? Je li američka država priznala tu darovnicu ili nije? Don Francisco, jeste li tamo, s druge strane granice, vlasnik te zemlje ili, možda...

Zastao sam očekujući što će mi odgovoriti.

— Ta je zemlja oduvijek pripadala Salvadorovima — reče nemirno hodajući sobom. — Goveda su se razmnožavala sama od sebe. S druge strane maksičke granice, na američkom području, imam, grubo računano, najmanje sto tisuća grla. Svake ih je godine više i vrijednost im raste. Ove godine u Kansasu plaćaju već trinaest dolara za svakog bika. Druge godine plaćat će možda sedamnaest, ili čak dvadeset dolara. Ne mogu dopustiti da izgubim taj za me dragocjeni dio zemlje, pašnjake na kojima pasu moja goveda. Razumiješ li me?

Kimnuo sam. Naravno da sam ga razumio, ali ujedno je bila potvrđena moja sumnja da mu taj dio zemlje više ne pripada. Goveda su godinama slobodno pasla na tim pašnjacima i množila se. Salvador je samo dao nadgledati taj predio ne brinući mnogo o životinjama koje ionako nisu bile osobito vrijedne, jer nije bilo tržišta na kojemu bi ih mogao unosno prodati.

Ali sad se situacija promijenila. Bogatstvo, što ga je posjedovao u tisućama grla koja su pasla s druge strane meksičke granice, iz godine se u godinu povećavalo. Zakon koji bi ga primorao da se povuče s te zemlje ionako nije postojao, a vojska je bila suviše zaokupljena drugim stvarima.

Čovjek kao Salvador, u zemlji kao što je bila ova, još je i sad bio jedini vladar i jedini zakon, a sve dok je uza se imao ljude kao što su Al Sacketter, John Hannagan i ja, mogao se bez mnogo truda održati na tom položaju. A za mene, ako želim ostati njegovim zastupnikom, nema mogućnosti izbora; moram sutra ujutro ponovo odjahati u Green Valley i ljude koji su se tamo naselili otjerati jednom zauvijek, uz bilo koju cijenu. Pitao sam se mogu li takvo što uraditi?

Pogledao sam ga i shvatio: očekuje da odmah odlučim. Zahtijevao je od mene vjernost bez razmišljanja. Gotovo sam nesvjesno uzdahnuo, shvativši da ću za koji trenutak izgubiti dobro namještenje i da nikad neću ostvariti san koji je Al Sacketter uspio provesti u djelo. Ne, ne mogu raditi za njega na način koji on zahtijeva. Braniti ga od razbojnika i tjerati govedokradice to mogu, ali otjerati ljude koji su kod Green Creeka nastojali sagraditi naselje na zemlji koja očito više nije bila Salvadorova, ne to ne mogu. Ne bih mogao podnijeti da mojom krivnjom poteče krv nevinih ljudi koji bi se svakako borili za ono što smatraju svojim.

— Žao mi je, don Francisco, ali ne mogu dalje raditi za vas

i ne mogu vam nadalje biti vjeran — čuo sam vlastite riječi. — Nisam kadar otjerati one ljude sa Green Creeka. Žao mi je, ali ne mogu i dalje biti vašim jahaćem.

Pogledao me i kimnuo.

— Ako je tako, morat ćeš napustiti moju zemlju. Osim konja kojega jašeš, možeš povesti sa sobom još tri. Kako bih ti se odužio za ono što ti je nanio moj sin, i zato što si mu spasio život, dat ću ti vrećicu zlatne prašine vrijedne oko tisuću dolara. Nadam se da smo time sredili račune?

Pogledao sam ga i kimnuo.

— Da, don Francisco, time smo sredili račune. — Ali svakako spriječite Hurtada da me slijedi. Zadržite ga dok ne napustim vašu zemlju. Polazim za pola sata, u redu?

Nisam morao Dee ništa posebno tumačiti. Vjerojatno je već unaprijed znala da ću, izašavši iz Salvadorove kuće, reći kako napuštam hacijendu i odlazim. Dugo me šutke gledala i na kraju rekla:

— Onda, kad se moj muž zatekao u isto takvoj situaciji, željela sam svim srcem da sve napusti i da odemo, ali on je postupio drukčije. Odlučio se za Salvadora. Možda bi, u protivnom, sad još bio živ. Poštujem te, zaista te poštujem, i uvjerena sam da bismo se još više složili da su nam to omogućile prilike i vrijeme, ali ovako je još prerano. Ne mogu ići s tobom, još nisam sasvim načistu jesam li uistinu kdra voljeti te onako kako sam voljela svoga muža. Ne mogu ići s tobom, za sada još ne mogu. Žao mi je.

Zašutjela je preduhitrivši me

odgovorom na pitanje koje još nisam stigao postaviti. U mojim je očima pročitala molbu i, znajući da bih je zamolio da pođe sa mnom, radije mi je odmah sve rastumačila. Imala je pravo, zaista je naše poznanstvo bilo prekratko, i sjećanje na njezina umrlog muža još je presnažno obuzimalo njezine misli. Znao sam da neće popustiti, a ipak sam pokušao:

— Pođi sa mnom, Dee — rekao sam i ispružio ruke.

— Ne, ne mogu se odlučiti — promrmljala je ustuknuvši korak unatrag. — Da smo imali koji tjedan više da se upoznamo, možda bih se i odlučila i zaista pošla s tobom, ali ovako zaista ne mogu. Više nisam ona brzopleta djevojka koja vjerujući u život, bez razmišljanja radi ono što joj kaže srce. Mnogo sam toga proživjela i moja je vjera u ljude svakim danom sve slabija. Ne mogu, žao mi je. Spremit ću ti hranu i bisage — reče pokušavajući promijeniti temu i svladati osjećaje.

Okrenula se i otišla. Prožeo me osjećaj da bježi pred sobom. Shvatio sam da se plašila same sebe, slutila je da bi mogla popustiti i možda zaista otići sa mnom. Nije htjela da više budemo nasamu kako se ne bi predomislila, pa to možda za neko vrijeme požalila. Bio sam ogorčen.

Znao sam da ostavljajući je ovdje, mnogo toga gubim, ali nije bilo izbora.

Odlučio sam svakako povesti konje koje mi je Salvador ponudio i zlato o kojemu je govorio. Hurtado mi je nanio previše zla da bih otišao s haciijende praznih ruku. Nisam želio više od

onoga no što mi je Hurtado uništio kad me napao, izubijao i ostavio na milost i nemilost sudbini, da gol i nemoćan ležim uz ostatke svoje spaljene odjeće i uz mog ubijenog konja. Usprkos svemu tome, nisam želio osvetu i svim sam se srcem nadao da će Salvador zadržati sina da me ne slijedi. Nisam želio s njime nikakve daljnje okršaje.

VIII

Jahao sam polagano, ne osvrćući se. Za sobom sam vodio tri nežigosana čistokrvna mustanga, onakva kakvi su bili moji koje su ubili Hurtado i njegovi ljudi. Zlato iz vrećice razdijelio sam u nekoliko manjih »pretinaca«. Nisam još odlučio kamo ću. Jedino sam bio svjestan namjere da što prije prijedem granicu i stignem na američki teritorij. Možda bih u Nogalesu pokušao prodati konje.

Jašući o svemu sam razmišljao i trenutak pomislio da bih mogao posjetiti Ala Sackettera. Razmišljao sam bi li mi razgovor s njime pomogao.

Sjetivši se povremeno Hurtada, slutio sam da moram biti oprezan. Nadao sam se da će ga Salvador spriječiti da me slijedi. Jedno je bilo nepobitno: sve dok sam jahao za njegova oca, Hurtado nije smio ni pomišljati da mi se suprotstavi, ali sad vjerojatno izgara od želje da me sustigne i napokon dade oduška svome do sad zatomljenom bijesu.

Jahao sam cijeli dan, noću se malo odmorio i odmah nakon izlaska sunca nastavio put. Bio sam stalno na oprezu, napredovao sam polagano, povremeno

zastajući da bih osmotrio okolicu.

Sve je oko mene bilo mirno, nisam naišao ni na što sumnjivo. Posvuda su pasla Salvadora goveda. Od vremena do vremena u daljini bih ugledao neko naselje, selo ili puteljak. Ljudi su jahali ili se vozili puteljcima, svaki za svojim poslom.

U blizini poštanske ceste ugledao sam kolonu kola kako napreduje prema jugu. Malo poslije susreo sam drugu kolonu koja se uputila na sjever. Obje su prevozile robu, svaka na drugu stranu. To je bilo i razumljivo. Iz Meksika su ponajviše stizali začini, zatim sagovi, tkanine i srebro, dok se s američkog teritorija prevozilo alat, plugove, oružje, zamke za hvatanje životinja i ostale tehničke naprave. Obje kolone morale su na svome putu proći kroz Green Valley.

Neprekidno sam razmišljao o tim ljudima jer sam zbog njih napustio posao koji mi je mogao osigurati bezbrižnu starost; oni su bili razlog što slijedim svoju savjest a ne interes. Pitao sam su jesu li još u dolini i nastoje li dalje sagrađiti svoj grad. Nisu li možda odustali?

Osjećaj koji me svladavao nije bio samo radoznalost. Odjednom sam želio saznati nisam li možda pogriješio otišavši od Salvadora, jer – ako su ti ljudi odustali od svoje namjere i otišli – znači da sam bezrazložno napustio Salvadorov posjed. Morao sam saznati jesam li postupio ispravno.

Ionako sam namjeravao ići na sjever, pa skrenuvši za Green Valley, nisam bio primo-

ran na neki veći zaobilazak. Odlučio sam krenuti prečacem, a ne poštanskom cestom.

* * *

Još su bili tamo. Drugi dan poslije podne stigao sam do mjesta odakle sam ih prvi put ugledao. Radili su bez prestanka i očito uspjeli popraviti vodenično kolo; ono je za njih bilo od velike važnosti jer ih je danonoćno opskrbljivalo vodom. Vjerojatno su ga popravili upravo kad sam stigao, jer sam vidio kako od sreće bacaju šešire u zrak, viču i raduju se. Uspjeli su, znači. Hurtadovi ljudi nisu dovoljno pomno uništili sve na što su naišli, osim toga, čini se da su zaboravili da je svaki od tih ljudi vrlo dobar znalac svoga zanata i da može popraviti stvari koje drugi smatraju zauvijek uništenima.

Osjećao sam radost. Zaista mi je bilo drago da sve što sam učinio nije bilo uzalud. Nisu odustali i prihvatili su izazov. Ali što će biti ako ih Salvadorovi ljudi napadnu? Dobro sam znao da Salvador ima dovoljno zastupnika koje može odaslati da srede tu za njega nepoželjnu situaciju.

Pretpostavljao sam da će Salvador ovaj put izaslati Hannagana, a on će, bez sumnje, učiniti ono od čega sam se ja suprezao. Prema revolverašu kakav je bio John Hannagan, ti su ljudi bili gotovo nemoćni. Prije nego što shvate o čemu je riječ, znao sam da ih može ubiti barem desetak.

Htio sam okrenuti konja i otići, ali nešto me zadržalo. Kao da nisam samom sebi mogao opravdati odlazak. Ustuknuo

sâm pred sobom. Je li bilo moguće da mi savjest ne dopušta da odem? To bi značilo da se i sâm moram boriti protiv Salvadorovih ljudi. Ostanem li, ne preostaje mi drugi izbor.

Osjećao sam se glupo. Ni sâm nisam znao što zapravo želim i namjeravam. Što mi je sve to potrebno? Zašto zapravo, do vraga, želim biti dobročinitelj, zaštitnik ili kako god se već naziva ta ludost u koju sam se upravo namjeravao upustiti?

Odjednom sam ugledao jahalice. Približivši se, prepoznao sam njihovog vođu i prožela me jeza. Do vraga, bio je to Hurtado! Nije trebalo ni da se pitam zašto je ovdje. Bilo je jasno da je odlučio pokazati ocu kako je sposoban da bude njegov zastupnik, a to mu je želio dokazati tako da otjera naseljenike iz Green Valleyja. Ali ne samo to. Želio je, bez sumnje, sačuvati svoje buduće nasljedstvo, jer sve će to jednoga dana pripasti njemu. Vidjevši ga, bilo mi je jasno da ne mogu tek tako otići i ljude u dolini prepustiti na milost i nemilost Hurtadu.

Stojeći na uzvisini, vidio sam pred sobom u dolini ljude i po dalje grupu razjarenih ludaka koje je predvodio osvetnički raspoložen Hurtado.

Razmišljao sam imaju li uopće ti ljudi oružje. Nije moguće da nemaju puške ili barem revolvere! Ugledao sam nekoliko njih kako se skupljaju u grupu s puškama. Djeca i žene okupili su se iza njih uplašeni i zatečeni. Više nije bilo sumnje, izbit će borba.

Približivši im se, Hurtadovi su ljudi potegli revolvere spremni da pucaju. Nisam mo-

gao dulje stajati prekrštenih ruku. Podbo sam konja i uz povik pojurio naprijed. Svi su me čuli i okrenuli se prema meni. Bez sumnje, odmah su znali tko sam.

Hurtado je okrenuo konja i krenuo mi u susret. Njegovi su ljudi namjeravali učiniti isto, ali čini se da im je nešto doviknuo i zabranio im da ga slijede. Vjerojatno im je zapovijedio da sami napadnu ljude u dolini a on će obračunati sa mnom. Čini se da ga je mržnja prema meni izbezumila i više ni sâm nije znao što radi, opijen željom da se dokaže pred ocem. U svakom slučaju, bio je vrlo hrabar; s malo više razuma mogao je jednoga dana postati drugi El Toro de Salvador.

Približivši mi se, počeo je pucaati. Osjetio sam kako mi je jedan metak okrznuo bedro, drugi pogodio ruku. Samo tome što mi još nije bio dovoljno blizu mogao sam zahvaliti da me nije ubio, ali što se udaljenost između nas smanjivala, moje su mogućnosti da ostanem živ postajale manje. Znao sam: ne smijem dopustiti da zapuca treći put.

Pucao sam, i budući da ja nisam jahao nego konja zaustavio na mjestu, pogodak mi je bio uspješniji od njegova. Metak ga je izbacio iz sedla. Odjahao sam do njega i, pogledavši ga, shvatio da je mrtav. Ubio sam Salvadorova jedinog sina!

* * *

Nisam ispustio kolt iz ruke. Kad su Hurtadovi ljudi vidjeli kako Hurtado pada s konja, krenuli su odmah prema meni. Isprva se činilo da će me napa-

sti, kao što je pokušao njihov mrtvi vođa, ali onda su očito shvatili da sada, kad je Hurtado mrtav, više zaista nema potrebe da se bore. Osim toga, dobro su znali tko sam i bilo im je jasno upuste li se u borbu sa mnom, nije tako sigurno da će izvući živu glavu. Usporili su konje i spremili revolvere za opasače.

Zaustavivši se, buljili su u mrtvog Hurtada kao da ne shvaćaju što se dogodilo. Djelovali su smeteno, nisu znali što da rade. Cijeli su život bez razmišljanja izvršavali tuđe zapovijedi i sada, kad su se zatekli u prilici da sami moraju o nečemu odlučiti, nisu znali što bi učinili. Vjerojatno su slutili da će ovo, što se dogodilo, izazvati velike neprilike.

— Možda će vas El Toro kazniti zato što niste dovoljno pripazili na njegova sina — prozborio sam mirno. — Koji će ga od vas odnijeti kući njegovu ocu? Koga ćete među sobom odrediti da ocu odnese mrtvo tijelo jedinog sina?

Preplašili su se. U to nije bilo sumnje. Ponašali su se kao neiskusni dječaci koji su odjednom shvatili da se igra koja ih je toliko zabavljala odjednom pretvorila u krvavu stvarnost.

Netko je morao biti prvi, i tako jedan od njih potegne konja za uzde, okrene ga i odjuri ne rekavši ni riječi. Ubrzo drugi urade isto. Malo zatim svi su nestali. Jurili su kao da bježe pred nekom lavinom ili potresom. Sve je to, što se sada tu dogodilo, bilo odjednom previše za njih pa nisu bili kadri svladati strah koji ih je obuzeo.

Bilo mi je jasno da ja ne mo-

gu pobjeći, ali zaista nisam znao što da uradim.

Pri samoj pomisli da prebacim mrtvog Hurtada preko konja i povedem ga na hacijendu, vidio sam se kako me na licu mjesta Salvadorovi ljudi vješaju ili ubijaju na neki drugi način.

Sjahao sam s konja i prihvatio Hurtadovu ruku pokušavajući mu osjetiti bilo, naslonio sam uho na njegove grudi, ali Salvadorov jedinač bio je uistinu mrtav i nije bilo nade da ga opetovano spasim od smrti.

Dok sam tako klečao, prišli su mi ljudi iz Tennesseeja. Gledali su čas Hurtada čas mene.

— Mi bismo pokušali boriti se s njime i možda bismo ga uspjele ubiti — obrati mi se njihov vođa. — Njegovi su nas ljudi prije nekoliko dana napali i, izazivajući nemir i nered, okršili se o zakon. Ubili su jednog od naših ljudi. Zašto vas je taj čovjek napao?

Pogledao me i opazio da za šeširom nemam više zlatnu značku Salvadorova zastupnika koju sam imao prošli put kad sam bio ovdje.

— Ne jašem više za njegova oca — rekao sam kratko.

Krenuli su šutke kao da su razumjeli i ono što nisam rekao, naime, da me vlastito samopoštovanje natjeralo da odem od Salvadora i vratim se ovamo. Bili su dovoljno razumni da shvate mnogo toga a da im se ništa ne treba tumačiti s mnogo riječi. Možda je moja prisutnost bila dovoljna da odgovori na mnoga nepotrebna pitanja.

— Njegov će otac poslati cijelu četu koja će vas uništiti i rastjerati — nastavio sam. — Što

sam u samoobrani bio primoran ubiti ovog ludaka, samo pogoršava vaš položaj. Morate otići odavde, pobjeći bilo kamo, inače ćete zajedno sa mnom odgovarati za ono što sam bio primoran da učinim. Razumijete li me?

Pogledali su me, ali ponovo mi je bilo jasno: ostat će, bilo što da se dogodi. I vodenično kolo, za koje sam mislio da se nikad više neće okretati, uspjeli su popraviti. Tako će i sad ostati na zemlji na kojoj su naumili sagraditi grad, i borit će se, makar svi izginuli. Shvatio sam: ostane li barem nekoliko živih poslije svega što će se dogoditi, ostane li samo jedan od njih, ostvarit će svoj cilj i osnovati grad u kojemu će vladati mir i red. Ti su ljudi znali što žele, i nije bilo ničega što bi ih spriječilo u njihovu naumu, ničega od smrti.

Pomogli su mi mrtvoga Hurtada umotati u pokrivač i prebaciti preko konja. Uzjahao sam. Netko mi je pružio uzde Hurtadova konja.

— Odvest ću konja što bliže Salvadorovoj hacijendi, tako da sâm može pronaći put kući — rekao sam. — Nedaleko odavde, iza brežuljak, naći ćete tri moja konja. Svezao sam ih tamo dok sam pošao vidjeti što se ovdje događa. Molim vas, brinite se o njima dok se ne vratim. Ako se ne vratim, zadržite ih. Časno sam ih zaradio.

To rekavši, podbo sam konja i krenuo. Nije mi preostao drugi izbor ako nisam želio ostaviti Hurtada da leži na zemlji a ja da pobjegnem, no to mi poštenje nije dopuštalo. Potiho sam se nadao, ako se Hurtadovi pra-

tioci nikad više ne pojave u ovoj zemlji pa ih nitko ne bude mogao išta ispitivati, da Salvador možda neće saznati kako je njegov sin poginuo. Zacijelo je bilo glupo što sam se nečem takvom nadao, ali čovjek se često nada nemogućem.

Ni sâm nisam znao što bi bilo najrazumnije da učinim. Možda sam ga mogao zakopati negdje u planinama tako da ga nitko više ne bi pronašao. Ali u svakom slučaju, morao sam ga ponajprije odvesti što dalje od Green Creeka da ljude iz doline ne bi osumnjičili za ubojstvo. Time bih ih možda mogao spasiti od krvave osvete.

* * *

Nisam daleko stigao. Dostigli su me John Hannagan i dva njegova pratioca. Odjednom se pojavio preda mnom držeći uperen revolver, a istodobno su lijevo i desno iza mene osvanula njegova dva pratioca. Bilo što da sam pokušao uraditi, značilo bi da sam potpisao vlastitu smrtovnicu. Sva su trojica i predbro pucala a da' bi, kad su već izvukli pištolje, postojala mogućnost da ih preduhitrim. Ako sam želio ostati živ, da bih mogao pričekati bolju priliku, morao sam ostati nepomičan.

Polagano su mi se približili. John Hannagan nagnuo se u sedlu i, ne ispustivši revolver iz ruke, drugom je rukom izvukao kolt iz mog opasača, dok se jedan od pratilaca pobrinuo za moju pušku. Sad sam uistinu bio u njihovim rukama.

Hannagan me nekako čudno pogledao. Nisam mogao shvatiti što misli. U njegovu pogledu

razabrao sam neku bezvoljnost i ogorčenost, ali ujedno i razočaranje uz tinjajući bijes i ljutnju.

— Zašto nisi dohvatio revolver i pokušao umrijeti časno, kao pravi čovjek, onako kako si do sada živio? — pitao me polagano. — To bi za sve nas bilo najbolje, jer sad smo primorani da te odvedemo Salvadoru. Do vraga, zašto se nisi pokušao boriti?

Nisam mu odmah odgovorio. Usta su mi se osušila a usne popucale. Jezikom sam ovlažio usne netremice promatrajući Hannagana.

— Za to kratko vrijeme što smo zajedno jahali zblížili smo se, mada sam se sa Sacketterom možda malo bolje razumio. Nije bilo sumnje da Hannagan sad žali što me mora odvesti Salvadoru i da bi mu bilo milije da sam potegao revolver i poginuo. Očito je dobro znao što me očekuje na hacijendi Francisca de Salvadora. Osjećao je možda neku grižnju savjesti što me mora tamo odvesti.

— Vjeran si mu, dakle, poput psa? — upitao sam mirno. — Svaki od vas vjeran mu je kao pas; tri psa, nepogrešivo vjerna svome gospodaru? Nije li tako?

Pogledao sam i dvojicu njegovih pratilaca. Gledali su me oštro i hladno. Jednoga od njih već sam jednom sreo, a drugoga sam sad vidio prvi put. Obojica su imala za šeširom pričvršćen znak Salvadorova zastupnika.

— Da, tako je — odgovori jedan od pratilaca.

Zvao se Hank Carradine.

— Jašemo za njega, velikodušan je prema nama, i stoga smo

njegovi dužnici i moramo mu biti vjerni. Kad on više ne bi bio veliki, svemoćni Salvador, i mi više ne bismo mogli računati sa svime čime danas računamo. Samo moćan čovjek može biti velikodušan. Moramo dakle, dati sve od sebe da ostane moćan. Kako to možeš shvatiti? Ne vjerujem da je to baš tako teško razumjeti — reče pomalo zlovoljno.

— Carradine — rekoah uzdahnuvši — tebi nešto nedostaje, i to u tolikoj mjeri da ti jednostavno ne mogu rastumačiti što je to bilo između Salvadora i mene, što nas je primoralo da se odjednom razidemo. Ma što ti rekao, ne bi to mogao razumjeti. A ti, John? — upitao sam pogledavši Hannagana.

Izbjegao je moj pogled i okrenuo konja u smjeru u kojemu smo morali jahati ako smo željeli stići na Salvadorovu hacijendu.

— Ja sam na Salvadorovoj strani — rekao je okrenuvši mi leđa da me ne bi morao pogledati u oči.

Znao sam da se nada jednoga dana dobiti ranč kakav je upravo dobio Al Sacketter, a da bi mu se ta želja ostvarila, morao je raditi sve što se od njega traži. Možda mu i nije bilo lako predati me Salvadoru, ali ipak sam znao da me neće pustiti. Previše je do sada stavio na kocku jašući za Salvadora a da bi me sada tek tako pustio da pobjegnem. Time bi sebi osujetio svaku daljnju mogućnost da u moćnog vladara ovog dijela zemlje ostvari svoj dugogodišnji san. Previše je uložio da bi sad krenuo ponovo vlastitim putem.

Usmjerio sam konja iza Hannaganova, a dvojica njegovih pratilaca krenula su za mnom. Jedan od njih držao je uzde Hurtadova konja. Ljutito sam pomislio kako bi možda ipak bilo bolje da sam potegao revolver i okušao sreću.

Odjednom sam pomislivši na Salvadora osjetio neki čudan strah koji mi je trncima prozeo tijelo.

Hannagan i preostala dva jahača očito su krenuli za Hurtadom da pripaze što radi, jer je vjerojatno svojevolumno, bez ičije dozvole napustio hacijendu. Stigavši do brežuljka iznad mjesta gdje me napao Hurtado, vjerojatno su vidjeli kako sam ga ubio. Bilo je prekasno da me spriječe pa su odlučili da me slijede i uhvate.

Sve sam to samo pretpostavljao. Jer sad to ionako nije bilo osobito važno.

IX

Jahali smo dugo i naporno. Cijele noći ostajali smo u sedlu, a danju se odmarali u hladu između stijena. Kao i ostali, sjedio bih u hladu, drijemao i odmarao se, ali neprekidno vrebajući moguću priliku da se izvučem iz te nezavidne situacije. Ali kako se činilo, mogućnosti da se izvučem bile su jednake ničtici.

Svezali su mi ruke i neprekidno me motrili. Sve što bih pokušao, bilo bi nerazumno. Put smo nastavljali kad bi se spustila noć. Prijala nam je noćna svježina. Kad više nisam znao što da uradim, pomislio sam kako bi bilo da ih zamolim da me puste, ali ponos mi to nije dopu-

štao, a ionako sve bi bilo uzalud.

— Možda će vas Salvador poslati do vraga, ljutit i razočaran što niste dovoljno dobro pazili na Hurtada — rekao sam dok smo se jednom odmarali. — Vjerujem da vam je bilo rečeno da ga pronađete i zapovjedite mu da se vrati kući, ili možda nije tako?

Šutjeli su, ali po njihovim izrazima lica vidio sam da razmišljaju o onome što sam rekao.

Nešto poslije, kad smo već ponovo jahali, odjednom će jedan od njih:

— Salvador sebi ne može dopustiti odmah trojicu svojih najboljih ljudi...

Zastao je. Očito nije želio do kraja izgovoriti ono što ga je mučilo. Ostali su šutjeli, i tako smo jahali šutke, približavajući se Salvadoru sve više svakim prijednim kilometrom.

Pitao sam se što će Salvador uraditi sa mnom. Razmišljao sam ne bi li bilo najbolje da mu nešto kažem i tako ga razljutim da me odmah ubije, jer inače, znao sam, moglo bi se dogoditi da mi odredi neko mučno, polagano umiranje. Znao sam da ljudi kao što je on uživaju u osveti, a istodobno mi je bilo jasno da ga neću izazvati, jer i ja sam samo čovjek, a svatko se nada do posljednjeg trenutka. Nada je ono što nas uopće održava da živimo na tom svijetu.

Često sam se već zatekao u nezavidnim situacijama, a ipak sam se uvijek do sada uspio izvući, no ovaj put, strahovao sam, nema izlaza.

* * *

Još se nije bilo sasvim razdani kad smo na premorenim

konjima, gotovo posrćući od umora, posljednjim snagama zastali pred ulazom u unutrašnje dvorište Salvadorova posjeda. Odnekle se pojavio netko od posluge vodeći sa sobom velikog crnog psa.

— Pedro, probudi odmah gazdu! — uzbuđeno će Hannagan. — Požuri! Potrči i probudi don Francisca!

Pas je počeo cviliti i približio se konju na kojemu je ležalo prebačeno Hurtadovo mrtvo tijelo. Očito je nanjušio svoga mrtvog gospodara, jer taj je pas, to sam znao, pripadao Hurtadu. Pedro je stajao nijem i ukočen sluteći da nešto nije u redu. Znao je da teret koji sad pred svitanje vidi položen na konju, sigurno ne znači ništa dobro.

— Je li to... je li... — promućao je Pedro ne mogavši do kraja izgovoriti misao.

John Hannagan prokune, a zatim zlovoljno i nestrpljivo promrmlja:

— Rekao sam ti da probudiš don Francisca. To je sve! Razumiješ li me?

Pedro, poznavao sam ga površno, još je nekoliko trenutaka nijemo buljio u Hurtadova konja, a zatim se okrenuo i nestao u kući. Pas je stao kraj konja, sjeo i tužno cvilio.

Mi smo ostali u sedlima i čekali. Osjećao sam kako mi srce uzbuđeno lupa i pitao se koliko ću još dugo živjeti.

Trenuci su polako prolazili. Činilo mi se da jedna jedina sekunda traje vječnost. I trojici pokraj mene sigurno nije bilo baš lako, bez sumnje ih je poprilično brinulo što će se dogoditi i neće li i oni snositi dio krivnje za Hurtadovu smrt.

Nešto poslije, kao da je prošla vječnost do toga trenutka, pojavio se Salvador. Stajao je na balkonu prvoga kata. S tog je mjesta bio pregledan ulaz u dvorište.

— Što je? — upita. — Hannagane, želim da budete kratki i jasni!

Glas mu je odavao ljutnju, nestrpljenje i bijes. Kao da ga je oštrinom tona kojim mu se obratio želio upozoriti da nije raspoložen saslušati loše vijesti. Ali John Hannagan nije mogao prešutjeti vijest koju Salvador najradije ne bi želio ni čuti.

— Donijeli smo Hurtada — kratko će Hannagan. — Mrtav je. Napao je Spadea i pucao dva puta u njega, ali ga nije smrtonosno pogodio. Spade je tek onda zapucao i bolje pogodio. Vjerujem da je Hurtado bio na mjestu mrtav. Donijeli smo Hurtada i uhvatili Spadea. Ovdje je. To bi bilo sve, don Francisco.

Hannagan je govorio bez ustezanja i odlučno, nije odavao nesigurnost. Koliko god da se bojao toga susreta, sada, kad se našao pred Salvadorom, djelovao je sigurno.

El Toro Francisco de Salvador stajao je na balkonu i čvrsto se uhvatio za ogradu. Šutio je i gledao nas. U rano svitanje vidjeli smo kako mu bol i ljutnja stežu grlo. Nekoliko sekunda ništa nije mogao izgovoriti jer mu je grč, što ga je stezao, vjerojatno oduzeo moć govora, ali potom je stojeći i dalje miran, stisnutih šaka i gledajući me, procijedio kroza zube:

— Spade, ubio si moga sina! Što možeš reći u svoju obranu?

Čuo sam što me pitao i znao

sam da je moj odgovor nevažan; ionako je već zasigurno odlučio što će sa mnom učiniti. Pružio mi je priliku da se branim kako bi mi odmah zatim pokazao kako ga ni u kojem slučaju ne mogu navesti na promjenu mišljenja.

— Dvaput je pucao u mene i oba me puta lagano ranio — rekao sam ipak. — Dvaput je imao priliku da me ubije. Nisam mogao dopustiti da puca i treći put. To bi značilo samoubojstvo. Je li možda trebalo da dopustim da me ubije?

— Da — reče kimnuvši. — To bi bilo pametnije i bolje. Hurtado je bio vredniji od latalica poput tebe. Hurtado je bio moj nasljednik i za moju je zemlju bilo važno da bude živ. Ti za mene nisi važan, Spade. Samo si latalica koja umije brzo pucati. To je sve što znaš.

Zastao je i odmah potom nastavio:

— Hannagane, ukopajte u zemlju jak stup koji ni najjača mazga ne bi mogla srušiti. Spadea ćete svezati za taj stup. Lanac, kojim ćete ga privezati, može biti dugačak kao laso. Kad se ukopa stup, dat ću kovaču detaljnije upute. Za sada će Spade dobiti dvadeset udaraca bičem. Pytaya će to izvesti. Pozovite ga! Predajte mu zarobljenika!

To rekavši nestao je s balkona.

* * *

Buđenje je bilo teško. Sunce je sjalo s neba bez oblaka, a koža rasporena udarcima biča pekla me kao vatra. Onaj prokleti Pytaya zamalo da me nije raskomadao nemilosrdnim

udarcima. Krv i prljavština, zalijepljeni na ranama, pekli su me, stezali i gorjeli.

Kad sam se osvijestio, već sam bio svezan za stup, sa željeznim obručem oko sruka na koji je bio pričvršćen lanac što je vodio do stupa. Stup, prema vrhu šiljast, završavao je manjim obručem za koji je bio pričvršćen lanac. Mogao sam hodati oko stupa koliko god sam to želio i mogao. Uza stup postavili su mi vrč s vodom. Otputao sam do njega želeći se malo osvježiti. Potegao sam gutljaj i brzo ispljunuo tekućinu. Voda koju su mi je dali bila je slana...

Sad mi je bilo jasno kako mi se crno piše. Salvador je odlučio da polagano umirem. Previše me sad mrzio da bi me jednostavno ubio. Ne, morao sam polagano ispaštati za bol koju sam mu nanio. Očaj ga je učinio neumrljivim krvnikom.

Sad sam znao da bi zaista bilo bolje da sam, ugledavši Hannagana, potegao revolver. Sve bi već bilo prošlost!

Sjeo sam uza stup, ali se nisam mogao nasloniti na nj jer su me leđa previše pekla i boljela. Nitko se nije pojavio da mi pomogne. Svezali su me kao psa i ostavili me prepuštenog suncu i bolovima.

Ogledao sam se. Na glavnom trgu hacijende, gdje sam se nalazio, život kao da je tekao uobičajenim tokom. Čuo sam kako ljudi rade u radionicama, netko se u koralu upravo brinuo o konjima, jahači su odlazili i dolazili, kola su dovozila kukuruz koji su obirali tih dana.

Svi su obavljali svoj posao i nitko se nije osvrtao na mene.

Štoviše, svi su hinili kao da me ne vide kao da na glavnom trgu ne postoji stup zabijen u zemlju za koji je, kao izmučen pas, svezan čovjek. Bilo ih je stidi i stoga me nisu gledali.

Sjetio sam se Dee i pitao se što ona misli o svemu tome. Malo je nedostajalo da pođe sa mnom, a sada? Vjerojatno je bila sretna što je ipak ostala ovdje.

Odjednom sam ugledao Pytayu. Salvador ga je odredio za moga krvnika. Sjedio je preko puta mene naslonjen o zid kuće i, čini se, spavao sjedeći, ali u to nisam mogao biti siguran jer mu je lice bilo zaklonjeno velikim slamnatim sombrerom. Uza nj se nalazio bič, a uza zid naslonio je sačmaricu. Možda je zaista od vremena do vremena zaklopio oči, ali je bez sumnje stalno bdio nada mnom. Okrenuo sam glavu i ugledao Dee Lane.

Približavala mi se noseći u ruci veliku košaru. Drugu je ruku pomicala amo-tamo, upravo onako kako se zamahuje rukom pri brzom i odlučnom hodu. Nije me ni pogledala nego je gledala Pytayu, kuću i prolaz za unutrašnje dvorište, kamo je, čini se, namjeravala ići. Prošla je između Pytaye i mene zaklonivši me na trenutak od njega.

Dok je prolazila, ruka kojom je do sada oštro zamahivala učinila je neki čudan pokret. Sve sam točno vidio. Nije prošla daleko od mene. Nešto je ispustila iz šake, i to nešto palo je u pijesak nestavši u njemu. Sve se zbivalo neočekivano brzo, ali ipak sam razaznao da je to mala turpija koja služi za otvaranje i najkompliciranijih ključa-

nica. Bila je dugačka jedva desetak centimetara, centimetar široka a sigurno ne deblja od milimetra. Ma koliko mala bila, izrađena je od najboljeg čelika. Nisam se ni pomakao, svjestan da me Pytaya sada posebice oprezno motri.

Dee Lane nestala je u unutrašnjem dvorištu nekadašnje španjolske gospodarske zgrade. Pytaya se nije pomakao, ja također, a sunce je i dalje neumorno pržilo.

Rane su me sve više pekly. Tijelo mi je bilo prekriveno ostacima moje nekadašnje odjeće. Zapamtio sam mjesto na kojemu se nalazila turpija. Odlučio sam podignuti je tek u predvečerje. Ta mala stvarčica bila je moja jedina i najveća nada. Osjetio sam malo pouzdanje u nju, malo olakšanje i mnogo zahvalnosti prema ženi koja me nije zaboravila i koja me voljela. Sad je to bilo sigurno. Možda toga prije nije bila svjesna pa stoga nije htjela poći sa mnom, ali kad su me doveli natrag, svezali za stup i mučili, shvatila je da me voli. Priklonila se meni. Znala je u što se upušta i da bi je, ako je uhvate, mogla snaći ista sudbina kao i mene.

Osjetio sam umor, možda se i onesvijestio, a možda sam samo zaspao.

* * *

Nisam se probudio sam od sebe nego od udarca u rebra. Nešto sam promrmlijao i bacio se u stranu, ali Pytaya se samo glupo nasmijao.

Ugledao sam pred sobom Francisca de Salvadora. Sjedio je na konju i promatrao me. Pytaya me probudio da bih vidio Salvadora. Usta su mi bila suha

i jedva sam pomicao jezik, pa su i prve riječi što sam ih izgovorio bile gotovo nerazumljive.

— Salvadore, smatraš se hidalgom? — upitao sam. — Ništa ti nisi, ti si nitkov! Nitkov koji ne poznaje čast! Živiš u doba koje je prošlo već prije četiri stotine godina. Treba te uništiti, jer ljudi kao ti pripadaju prošlosti. I mrtav pljuvat ću na tebe!

— U to sam uvjeren — reče kimnuvši. — Ali prvo moraš polagano, što polaganije umirati. Moji ljudi upravo love u planinama pumu koju će isto svezati za ovaj stup. Jesi li me razumio?

Razumio sam ga. Želio mi se osvetiti i polagano me mučiti. Odjahao je ne rekavši više ni riječi.

Sjeo sam i pogledao Pytayu. Gledao me bezosjećajno.

— Imaš li uopće majku? — upitao sam ga. — Je li te rodila žena ili zvijer?

— Imao sam majku, ali bila je laka žena. S vremenom je rodila devetoro djece od devet različitih muškaraca. Kad su moje sestre odrasle primorala ih je da rade isto što i ona. Da, imao sam majku, ali ona nije znala za osjećaje i samilost. Ja želim živjeti drukčije od svih njih. Ovdje mi je dobro i ne želim otići odavde. Sad sve znaš i, ako samo još jednom nešto kažeš a da ti to nisam prethodno odobrio, razbit ću ti gubicu. Ako želiš nešto reći, podigni ruku, i ako kimnem, tek onda možeš reći što želiš.

Okrenuo se i otišao na svoje mjesto u hladovini, a ja sam razmišljao o turpiji sakrivenoj u pijesku i nadao se da nije ta-

ko duboko propala u pijesak da je neću moći pronaći.

* * *

Svježina noći probudila me iz stanja iznemoglosti i iscrpljenosti. Osvijestivši se, ponovo sam osjetio boli što su mi izjedale tijelo. Oko mene svuda tišina. Preko puta čučao je Pytaya. Sigurno me vrlo dobro vidio. U gostinjskoj kući gorjelo je svjetlo. Dee je sigurno bdjela nadajući se da ću pronaći turpiju zakopan u pijesku.

Oprezno sam počeo rukama pretraživati mjesto kamo ju je Dee ispustila. Što sam je više tražio, to se moja snaga povećavala a želja za životom postojala snažnija. Znao sam da se ove noći moram osloboditi želim li ostati živ, jer sutra bi bilo prekasno.

Počeo sam se znojiti, bol me sve više svladavala, ali potiskivao sam očaj ne želeći se predati.

Pytaya je ustao i prišao mi. Vrhom sačmarice udario me u grudi i pregledao okove.

— Nekako si nemiran? Što je? — upitao me.

— Peku me rane, pa ne mogu biti miran. Daj mi vrč vode da operem rane i popijem nekoliko gutljaja. Daj mi vode, ali ne slane.

Trudio sam se da govorim što pljačljivije.

Pytaya se šutke okrenuo i vratio na svoje mjesto. Budući da je pregledao jesam li dobro svezan, možda je želio malo odspavati.

Odjednom sam napipao turpiju i najradije bih bio zaurao od sreće. Možda ipak još nisam morao umrijeti.

Provukao sam turpijicu kroz obruč lanca i počeo piliti. Čelični kolutići bili su debeli oko četrnaest milimetara. Bilo mi je potrebno više od dva sata, ali onda sam uspio, rastvorio obruč i izvukao se iz okova.

Odsuljao sam se na drugu stranu Pytaya se probudio upravo kad sam se našao pred njim. Nogom sam ga udario u lice. Pao je stenjući i udario glavom o zid. Bio sam milosrdan, kao što je i on bio sa mnom. Morao sam ga tako onesposobiti da ne može krenuti za mnom u potjeru. Znao sam da ću uspjeti samo ako se uzmognem već ovdje, na samoj hacijendi, riješiti što više ljudi.

Uzeo sam mu pušku, pronašao u njegovu opasaču revolver i nož, i razmišljao da li da se odsuljam u kuću i ubijem Salvadora. To je zapravo bila moja jedina nada, ali u taj tren straga se netko pojavio. Okrenuo sam se, Bila je to Dee Lane.

Došla je da me odvede odavde i time je mnogo stavila na kocku. Već je, doduše, odavna prošla ponoć i svi su spavali, ali netko ju je ipak mogao vidjeti.

Prišla mi je i uhvatila me za ruku. Krenuo sam za njom. Mislio sam da mi je možda negdje pripremila konja, ali odvela me u gostinjsku kuću. Unutra je bilo mračno, a vrata su bila tek pritvorena. Ušli smo.

Progovorila je tek kad su vrata iza nas bila zatvorena.

— Ne možeš pobjeći. Odmah bi te stigli — začuđujuće mirnim glasom reče Dee. — Moraš se najprije dobro odmoriti. U mojoj sobi nitko te neće tražiti. Najbolje će biti da se tamo skloniš. Hajdemo!

Šutio sam i razmišljao. Imala je pravo. Ranjen i izmučen kakav sam bio, ne bih dugo izdržao u sedlu i zasigurno ne bih uspio pobjeći. Možda me zaista neće isprva tražiti na samoj hacijendi; nitko neće vjerovati da sam toliko drzak i odvažio se skloniti ovdje.

— Dee, sve je ovo preopasno za tebe — rekao sam duboko udahnuvši. — Dovoljno si već uradila za mene. Izvući ću se već nekako.

— Ne. Moraš ostati ovdje barem do iduće noći — odlučno će Dee. — Sigurno će te najprije tražiti izvan hacijende, svagdje samo ne ovdje. Hajde!

Odvela me u svoju sobu tik do ulaznih vrata i stubišta što je vodilo na kat. S prozora sobe u koju me odvela dobro sam mogao vidjeti dvorište i ulaz na hacijendu. Sada je sve, naravno, bilo mračno, ali za dana moći ću odavde sve dobro motriti.

Sve je bilo i dalje mirno. Nitko nije opazio da sam se oslobodio. To kratko vrijeme što je prošlo od moga oslobađanja činilo mi se kao vječnost. Razmišljao sam kad će netko zapaziti da sam pobjegao i što će se potom dogoditi. Prisjetio sam se onoga Pedra koji nas je dočekao kad smo doveli mrtvog Hurtada. S njime je stalno bio onaj veliki crni pas. Čudio sam se što Pedro nije ove noći prošetao dvorištem u pratnji psa. Vjerojatno je smatrao nepotrebnim da dolazi ovamo kad me čuva Pytaya, pa je ostao kod koralu, u drugom dijelu hacijende i pazio da se ništa ne dogodi.

— Sami smo u kući — reče Dee Lane kad sam se odmakao od prozora. — Ovo je moja so-

ba, ali znaš da živim u kuć koju je još moj muž dobio na kćer. Iste-
nje kad smo došli ovamo. Ovo
je soba u koju se mogu povući
i odmoriti se ako me gosti kad
ih ima, neko vrijeme ne trebaju.
Ne smijemo upaliti svjetla jer
zastor nije dovoljno gust,
ako ga sasvim odmaknem
prozora, bit će u sobi dovoljno
svjetla da ti mogu pregledati
rane.

Prišla je prozoru i odmak-
nula zastor. Mjesec je rasvijetlio
sobu. Vani je zacijelo već zna-
tano hladilo. Tako je to bilo u
ovoj zemlji. Paklenski vruće dan-
no i smjenjivale su studene noći.

Pogledala me. Kako je stajao
blizu mene, vidio sam joj sjaj
u očima.

— Čemu sve to? — upitao
sam tiho. — Zašto se izlažeš to-
likoj opasnosti?

— Ovaj put slijedila bih te i
nakraj svijeta. Ako ozdraviš, bit
ću spremna krenuti s tobom bi-
lo kamo — rekla je ostavivši me
nekoliko trenutaka da napeto
čekam odgovor. — Ovaj put ne
bih više oklijevala. Čim si oti-
šao, shvatila sam da je trebalo
da pođem s tobom, a kad su te
doveli kao zarobljenika, bilo mi
je jasno da pripadamo jedno
drugome. Ne mogu dopustiti da
umreš jer sam odjednom shva-
tila da te volim.

Bio sam sretan i istodobno
tužan. Koliko je god bilo lijepo
što me voli, time što se prikloni-
la meni samu je sebe osudila
na nezavidan položaj. Moje mo-
gućnosti da je usrećim i pružim
joj ono što zaslužuje bile su taj
tren tako neznatne da sam jed-
nostavno morao uzdahnuti.

Pomogla mi je da svučem
razderanu odjeću što se slijepi-

le na izranjenom tijelu. Nadao
sam se da će mi do iduće noći
biti bolje, jer sam odlučio da
do idućeg dana odem odavde kako-
god, jer ne bi bila i dalje izložena
opasnosti.

* * *

Još nije ni svanulo kad je na
tracijendi izbila uzbuna. Ipak su
u dvorištu pojavili Pedro i
gas. Pedro je možda želio malo
popričati s Pytayom. Probudio
sam se od galame. Dee je staja-
la uz prozor.

— Ostani ležati — prošaptala
je. — Upravo su otkrili da si ne-
stao. Salvador po starom običa-
ju s balkona izdaje naredjenja.
Hannagan će pedesetak ljudi
razdijeliti u grupe koje će kre-
nuti za tobom u potjeru. U su-
sjednom selu ima dovoljno ja-
hača. Krenut će na sve strane.
Svaki od njih bez sumnje pri-
željkuje visoku nagradu koju će
Salvador zasigurno obećati
onome tko te pronade i vrati
ovamo. Ali tu te nitko neće tra-
žiti.

— Za sada ne — promrmljao
sam. — Hoće li i Salvador poći
s njima? Što je s Hannaganom
i ostalim Salvadorovim zastup-
nicima? Idu li oni?

— Ne. Danas u svitanje treba
da pokopaju Hurtada. Svi mo-
raju biti prisutni, i ja. Gostinjska
kuća bit će ubrzo puna, jer oda-
svud dolaze ljudi na pokop Sal-
vadorova jedinca. Morat ću sa-
staviti popis tko je sve došao, jer
one koji ne dođu smatrat će po-
slije Salvadorovim neprijate-
ljem. Ne brini. Ovu prostoriju
uvijek zaključavam, jer je to
moja soba, i nitko ne može ući.
Osim toga, što više ljudi dođe
ovamo, da bi se osvjježili, pre-

svukli i nešto pojeli, veća je vjerojatnost da Salvador neće pomisliti da si se sklonio baš usred te gužve. Ne brini!

Činilo mi se kao da govorim izdaleka jer me opet svladevao san. Bilo je potrebno da spavam da bih skupio snage za put.

X

Kad sam se probudio, bio je već dan. Osjećao sam se bolje, ali sam neopisivo ogladnio. Bio sam sâm u sobi. Iz sela je dopirala zvonjava. Znači, upravo su pokopali Hurtada. Poslije će svi ponovo razmišljati gdje sam se mogao skloniti. Tražit će me neko vrijeme, svjesni da nisam mogao daleko stići, a kad shvate da me u okolici nigdje nema, počet će razmišljati gdje bih mogao biti. Možda će utrzo zaključiti da najvjerojatnije uopće nisam nikamo pobjegao, da se nalazim negdje na hacijendi. Možda uoče da u koralu ne manjka nijedan konj. Na svu sreću, to je prilično teško ustanoviti. Na hacijendi je prevelik promet a da bi se moglo točno znati koliko je konja u koralu.

Oprezno sam ustao. Rane su me stezale i pekle. Dee mi je isprala rane, naprašila ih i zavila, ali boli još nisu jenjavale, a ožiljci što sam ih zadobio ostat će mi cijelog života da me podsjećaju na ovaj doživljaj, ako uopće preživim sve to.

Na stolu se nalazio vrč s hladnim čajem, sendviči s maslacem, pečenjem i šunkom. I pehar s mlijekom. Počeo sam jesti.

Mogao sam gledati kroz prozor. Zastori, navučeni na okno, nisu mi smetali da vidim što se vani događa, a nitko kroz njih

nije mogao vidjeti unutra. Soba je za to bila pretamna, osim ako netko ne bi glavu naslonio na okno. Pred prozorom je raslo grmlje ruža, što je sprečavalo da se netko previše približi.

Ubrzo sam vidio prve ljude koji su se vraćali sa sprovoda. Na dvorištu je bilo mnogo kola. Blizu koralu čekalo je zasigurno mnogo konja, ali to nisam mogao vidjeti.

Dic gostiju otišao je za Salvadorom u unutrašnje dvorište. I Dee je bila s njima. Vjerojatno su na dvorištu bili postavljeni stolovi sa zakuskom kako ljudi ne bi morali gladni krenuti kućama.

Mec u ostalima vidio sam i Johna Hannagana, Hanka Carradinea i ostale Salvadorove zastupnike. Uzjahali su konje i odjahali u različitim smjerovima, očito u namjeri da dostignu potjerice koje su me tražile. Budući da me neće tako skoro pronaći, počet će svi razmišljati gdje sam. Svima će biti jasno da, u stanju u kojemu jesam, nisam mogao prijeći više od tridesetak kilometara. Kad me na tome prostoru neće naći, bit će primorani da razmisle što sam mogao učiniti i gdje sam se mogao skloniti. Ako je potrebno, Salvador može izaslati i stotinjak jahača, a toliko ljudi ubrzo može pročešljati područje od tridesetak kilometara uokrug hacijende.

Najed sam se i ponovo legao da još malo odspavam. Tijelo mi je zahtijevalo još odmora. Ako sam želio otići odavde, morao sam biti dovoljno odmoren da mogu izdržati napore koji su me čekali.

Probudio sam se kasno popodne. Dee je stajala pokraj kreveta. Nisam je čuo kad je ušla. Najprije nije zapazila da je gledam, ali kad je vidjela da sam budan, potrudila se da promijeni izraz lica. Isprva me gledala žalosno i zabrinuto, ali vidjevši da je gledam, pokušala je djelovati hrabro i sigurno. Izraz očiju ipak nije mogla tako brzo izmijeniti.

— Dee... — rekao sam polagano.

Htio sam joj reći još mnogo toga, ali svjestan da sve što bih joj taj trenutak mogao reći ionako čita u mojim očima, samo sam se nasmiješio i zašutio. Sjela je uz rub kreveta i poljubila me.

— Je li ti bolje, Cass?

— Mnogo bolje. Čim padne noć, odlazim. Ne mogu ni trena duže dopustiti da budeš u ovoj opasnoj situaciji. Gdje je Salvador? Gdje su Hannagan i Carradine? Ta su mi trojica najopasnija.

— Neko ih vrijeme nije bilo. Vratili su se prije pola sata. Svi su gosti otišli, kao da se svima žurilo da što prije odu odavde. Salvador je loše raspoložen i upravo potvrđuje svoje ime. Kome do sada nije bilo jasno zašto se zove »El Toro«, sad se sigurno više ne pita odakle mu to ime. Hannagan i Carradine očito se još savjetuju što da se učini, ali sumnjam da će se više dugo savjetovati. Pedro se već raspituje tko je prošle noći uzeo konja iz korala ili zamjenio svoju umornu životinju za odmornu. On je prošle noći bio na straži i Salvador zahtijeva da ustanovi manjka li uopće koji konj iz korala. Vjerujem da će

još prije noći pretražiti cijelu hacijendu.

— Znači da će i ovamo možda doći — promrmljao sam zabrinuto.

— Možda i neće — oklijevajući će Dee. — Znaš, taj Hannagan neće uraditi ništa što bi me moglo povrijediti. Zadovoljit će se da samo pogleda u sobu. Kad otvore sobu dovoljno je da staneš iza vrata. Vjerujem da nitko neće ulaziti unutra. Razumiješ li?

Razumio sam je i nije mi bilo lako. Bio sam svjestan da svu nadu stavlja na jednu jedinu tanku nit. Znao sam da će pomno pretražiti cijelu hacijendu i zaviriti u svaki kut. Stoga je preostalo jedino da ostanem tu gdje sam i bio, i nadam se da će Hannagan sâm doći do Dee i postupati s njom drukčije nego što se upravo postupalo sa svim ljudima na hacijendi i preko u selu.

Ustao sam. Vani je već bilo mračno i u sobi više nije bilo svjetla. Poljubio sam Dee i rekao:

— Kad bih mogao otići odavde i povesti te sa sobom, ili poslati nešto poslije po tebe, bila bi za mene najvrednije blago na svijetu.

Ništa nije rekla. Samo se nasmiješila i gledala me. Mogao sam već sasvim dobro hodati i znao sam da ću moći jahati i boriti se. Dosta sam se oporavio za to kratko vrijeme odmora.

Izvana su dopirali glasovi. Dee je brzo pospremila sobu a ja sam stao iza vrata. Kod sebe sam imao sačmaricu i revolver što sam ih oduzeo Pytayi. Dee je sjela na krevet.

Bilo je već prilično mračno u

sobi pa nisam mogao točno vidjeti izraz njezina lica, ali sam osjećao kako joj je. Čuli smo kako u kuću ulaze ljudi. Netko je pokucao na vrata.

– Dee? Jeste li unutra? – začuo se Hannaganov glas.

– Da, što je? – odgovorila je Dee hineći da su je upravo probudili.

Ustala je i prišla vratima.

– Što je? Tko je? – upitala je.

– Hannagan. Jeste li sami?

– A zašto ne bih bila sama?

– upita Dee začuđeno.

Otvorila je vrata. Pokušao sam zaustaviti dah i ne misliti na opasnost u kojoj smo se Dee i ja upravo nalazili. Znao sam koliko je Hannagan iskusan, pa sam strahovao da će možda jednostavno osjetiti moju blizinu.

Bio je očito slab prema Dee i njegovao prema njoj neke osjećaje koji su ga odvratili od toga da oćuti moju prisutnost. Možda je bio čak zaljubljen u nju.

– Dee, traćimo Spadea – reće Hannagan. – Možda se sklonio negdje na hacijendi, možda je uopće nije napustio. Ne manjka nijedan konj. Moramo i ovu kuću pretraćiti. To će potrajati neko vrijeme.

– Samo izvolite. Na stolu ćete naći dovoljno svjetiljki – mirno će Dee. – Prilegla sam malo jer me sve ovo danas prilićno izmorilo. Kad završite pretraćivanje, zatvorit ću i idem kući. Je li moguće da se Spade još nalazi negdje u blizini? Jeste li zaista svagdje pogledali? I u mojoj kući?

– Ja sam sâm bio tamo.

Otišli su po svjetiljke. I dalje sam stajao iza vrata. Moglo se

dogoditi da se još jednom vrati. Ako u tom slučaju pogleda iza vrata, morat ću ga ubiti i boriti se za život. To mi je bilo jasno.

Sve je dobro prošlo. Zadržali su se prilićno dugo. Sve su pregledali, svagdje zavirili, zašli i u podrum. Živci su mi bili napeti slušajući ih kako pretraćuju i najmanji kutak kuće.

Dee je izašla i stala pokraj vrata. Možda se oslonila o zid. Ćuo sam kako joj se Hannagan obratio:

– To bi bilo sve, Dee. Ovdje nije, ali naći ćemo ga! Bilo kako da se sklonio, ne može nestati sa Salvadorove zemlje a da ga mi ne pronaćemo!

Mislio sam da Dee ništa neće reći, ali ćuo sam je kako kaže:

– Hannagane, mrzite li ga?

– Nije li nam možda dobro ovdje? – upita Hannagan nakon što je nekoliko trenutaka razmišljao što da kaže. – Dee, kad bi se mogla odlučiti za mene, odmah bih izbacio Rositu iz kuće.

– Ne – odlučno će Dee. – To bi me podsjećalo na neku zamjenu, a to mi, vjerujte mi ne bi laskalo.

– Oprostite – brzo će Hannagan i izaće iz kuće.

Ćuo sam kako su se vrata zatvorila.

Dee je ušla u sobu, zatvorila vrata i zaključala ih.

Zagrlio sam je. Tresla se cijelim tijelom. Sve je ovo bilo previše za njezine živce. Ali svojom je hladnokrvnošću prevarila Hannagana. Da se nije Hannaganu svidjela i da se on nije i dalje nadao da će je pridobiti, ne bi ga se bila tako lako riješila i njegovi bi ljudi sigurno mnogo pomnije pretraćili kuću.

Hannagan je u svojoj kući živio s lijepom mladom Meksikankom, a ipak bi je, znači, otjerao kad bi Dee htjela biti njegovom. Kakav je to čovjek? Ima li uopće časti? Poljubio sam Dee, ali bilo je krajnje vrijeme da nestanem sa Salvadorove hacijende.

— Moram te sada ostaviti samoga, Cass — tiho će Dee. — U kući nema više ni jednog jedinog gosta, i tako nema razloga da se dalje ovdje zadržavam. Kad ne bih otišla u svoju kuću, postala bih možda sumnjiva.

— Da. Bit će najbolje da odeš. Zaključaj vrata kad izađeš. Ja ću ići kroz prozor.

Čuo sam je kako zaključava vrata i osluškivao njezine korake dok je prelazila dvorište. kako život često igrom slučaja zbliži ljude i navede ih da spoznaju osjećaje protiv kojih se možda i bore. Dee sigurno nije željela da me tako brzo zavoli, ali bio sam sličan njezinom umrlom mužu, koji joj je mnogo značio, a život je tekao dalje ne dopuštajući nam da oklijevamo. Kad sam upao u nepriliku, shvatila je da me voli.

Prišao sam prozoru, oprezno odmakao zastor i pogledao na dvorište. U kućama su gorjela svjetla jer se vani već sasvim smračilo. Jahači su neprekidno dolazili i odlazili. Uopće, svi su djelovali zaposleno i zabrinuto.

Ugledao sam i Hannagana kako dolazi i, sjahavši, odlazi prema Salvadorovoj kući. Očito je išao da mu javi kako napreduje potraga.

Pokušao sam zamisliti što sada radi Salvador. Najvjerojatnije nemirno korača svojom so-

bom, ljut, bijesan i nestrpljiv da me se domogne što prije.

Razmišljao sam kako da se izvučem odavde. Imam li uopće mogućnosti da se izvučem i postoji li najmanji tračak nade da ostanem živ? Ni sâm više nisam znao što me čeka i što da poduzmem. Morat ću se kao vuk provlačiti područjem punim lovaca koji me neumorno vreba ju.

Trenutak sam izgubio hrabrost i pomislio da sam, sakriven u sobi ipak na najsigurnijem. Već sam se htio odmaknuti od prozora kad sam ugledao kako se uskovitlana prašina diže u zrak. Vrući vjetar podigao je uvis sve što je mogao, i odjednom je sve bilo obavijeno velom prašine. Uvijek bi takve pješčane oluje neko vrijeme neumorno kovitlale pjesak, granje, zemlju, smeće, a da pri tom nijedna kapljica kiše ne bi navlažila isušeno tlo.

Znao sam da je to moja prilika. Ako sam želio preživjeti, morao sam je iskoristiti.

Obukao sam se i uzeo oružje. S prozora sobe u kojoj sam se nalazio sada su se već samo nejasno razabirala svjetla susjednih kuća. Vjetar je snažno dizao prašinu pa se činilo da je sve uronjeno u gustu maglu.

Preko usta i nosa svezao sam rubac, stisnuo oči i oprezno izašao kroz prozor. Sagnuo sam se iza grmlja ruža i razbio prozorsko okno sobe, kako bih svoje progonitelje naveo na pomisao da sam razbio staklo i tako ušao u sobu. Nisam želio da itko posumnja u Dee.

Ostao sam neko vrijeme nepomičan i osluškivao. Ne čuvši ništa sumnjivo, krenuo sam.

Naravno, bio mi je potreban konj, ali ne bilo kakav. Znao sam u kojem koralu Salvador drži najbolje konje, ali namjeravao sam uzeti najboljeg od tih izvrsnih konja: Salvadorova pastuha. Znao sam da je taj pastuh najbrži konj u cijeloj okolini i da će ga teško netko dostići. Kad bih se njega domogao, možda bi postojala mogućnost da se izvučem.

Znao sam u kojem je koralu životinja o kojoj je ovisilo hoću li uspjeti ili ne, pa sam se uputio tamo.

Oluja se u međuvremenu još jače razularila. U daljini je sijevalo, ali kiša se ipak nije spustila. Oči su mi suzile od prašine. Nije mi bilo lako, ali mogao sam barem biti siguran da na cijeloj hacijendi nije otvoren nijedan prozor, a kamoli vrata, i da nikoga nema na cesti.

Ipak nisam zaboravio Pedra i crnoga psa. Nadao sam se da su se možda i oni sklonili. Psa se nisam bojao. Kad bih negdje samo njega sreo, ne bih se zabrinjavao: poznavao me i, ne smatrajući me strancem, ne bi lajao niti me napao.

Nisam naišao na njih. Možda su se ipak sklonili na neko vrijeme dok oluja ne popusti.

Stigao sam do koralu u kojem je bio Salvadorov pastuh. Konj se nalazio u odijeljenom prostoru, nadsvođenom kukuruznim lišćem, tako velikom da bi u njega stalo najmanje šest konja. Ali konj čovjeka, kakav je bio Salvador, morao je uživati neke prednosti i živjeti raskošno kao i njegov gospodar.

Kad sam došao na hacijendu, dobro sam promotrio i taj prostor u kojemu se nalazio Salva-

dorov konj i stoga sam znao da je i njegovo sedlo ovdje. Provuкао sam se kroz dvije ograde koralu i približavao se nadsvođenom dijelu. Konj je stajao u kutu i, kao da me upozorava da mu se ne približavam, nervozno je dahtao. Nije me poznavao. Oglav sam našao obješen u blizini, uzeo ga i oprezno se primicao životinji. Još se više povukao u kut i dalje daščući. Izvana je dopiralo divljanje oluje. Nisam se bojao. Bio sam lovac na divlje konje i oduvijek sam znao kako se postupa sa životinjama. Znao sam kako se zove i stoga sam mu prišao polaganom ali sigurno i rekao:

— Hajde, El Capitán, dođi! Ionako ćeš se morati priviknuti na mene. Dođi!

Pružio sam mu oglav, a on je ispružio glavu i njušio ga. Pono vo je zadahtao, ali ovaj put ne ljutito. Bio je naučen da mu drugi ljudi stavljaju oglav i da ga osedlavaju. Mirno je dopustio da mu namjestim oglav, osjećao je da se razumijem u konje. Bio je dovoljno pametan da osjeti sigurnost mojih pokreta. Nije se opirao.

Okrenuo sam se, dohvatio sedlo i ugledao Johna Hannagana. Tiho se smijao, čuo sam to mada je oluja bila zaglušujuća. Vidio sam ga kako stoji pred mnom. Bilo je očito da je zadovoljan.

Stajali smo jedan nasuprot drugome, jedino nas je sedlo dijelilo, a on je u ruci držao revolver.

— Znao sam da ćeš poći po najboljeg konja na hacijendi — reče zadovoljno. — Samo na konju kakav je ovaj mogao bi se možda nadati da uspiješ. Mislio

si da sam lud? – upita, ali ne očekujući da mu išta odgovorim nastavi dalje: – Pretražili smo cijelu hacijendu i zato sam znao da si morao izabrati neko posebno dobro i sigurno skrovište. Stojeći pred vratima Dee Lane i gledajući je kako me ne pušta unutra, postavivši se na prag sobe, osjećao sam da morać biti tamo. Mogao sam zapovjediti da se pretraži njezina soba, ali tada bi borba bila neminovna. Tko zna koliko bi ljudi moralo poginuti. Sve sam to shvatio stojeći pred vratima i razgovarajući s njom. Osjećao sam da si s druge strane vrata. Bio sam uvjeren u to. Nisam li ono s Rositom dobro odglumio?

Zašutio je zadovoljan sam sa sobom.

– Da, zaista si to izvršno izveo – zaključio sam kimnuvši.

– Uvjerio si me da ni u što ne sumnjaš. Ali što sada? Hoćeš li me pustiti da odem sad kad si dokazao da me ipak možeš uhvatiti i da si pametniji i oštroumniji od mene? – upitao sam pokušavajući ga nagovoriti da zaboravi da me ovdje našao.

U tom slučaju bio bi mi dokazao da me uspio uhvatiti, a opet me ne bi predao na milost i nemilost Salvadoru. Znao je, dođem li ponovo u Salvadorove ruke, bit ću ponovo svezan za stup. Ovaj put dovest će pumu koja će me ubrzo rastrgati kad više neću moći trčati oko stupa i, izgubivši snagu, predati se. Mogao me pustiti da odem i osjećati se ipak pobjednikom, ali on to nije htio. Bio je potpuno odan Salvadoru.

– Ne! Vodim te Salvadoru. To je moja dužnost i moj posao.

Za to sam i plaćen. Otkad Al Sacketter ima onaj ranč...

Nisam smio dopustiti da govori dalje. Morao sam nešto poduzeti. Bilo što. Sedlo što sam ga držao u rukama naglim sam pokretom podigao uvis i pri tom povikao glasajući se kao puma. Sa sedlom podigao sam i Hannaganovu ruku u kojoj je držao u mene uperen revolver. Odapeo je, ali me metak što ga je opalio preko mojeg ramena u zrak samo okrznuo.

Preplašen rikom pume, El Capitán se propeo i udario tako snažno Hannagana da mu je smrskao hrptenjaču. Pastuh je bio naučen na pucnjavu, ali izbezumio ga je divlji rik pume.

Prilično sam se namučio da ga smirim, a svaka je minuta bila dragocjena. Mada je vani sijevalo i vjetar stvarao priličnu buku, morao sam računati s time da je netko ipak čuo pucanj.

Ni sâm ne znam kako sam mu uspio preko leđa prebaciti sedlo i zategnuti remene. Uzeo sam sačmaricu što sam je odložio negdje u kutu, uzjahao i krenuo.

Iza mene čuli su se povici. Netko je, znači, ipak čuo pucanj.

Uspio sam nestati, ali sam znao da će ubrzo za mnom krenuti potjera. Vatrenim signalima obavijestit će i ostale koji su me tražili negdje u okolini. Jedino je vjetar, dižući prašinu i zavijajući kroz noć, bio moj saveznik i pomagao mi da me moji progonitelji teže slijede.

XI

Morao sam na sjever da bih što prije prešao granicu. S ovu stranu granice, u Meksiku, Sal-

vadorov je utjecaj bio prevelik, stoga sam morao prijeći granicu da bih izašao iz područja njegova utjecaja.

Pastuh koga sam jahao bio je zaista čudesan. Nikad do sada u životu nisam jahao takvog neobičnog konja. Kretao se gotovo nezamislivom lakoćom. Isprva je bilo poteškoća, ali ubrzo je shvatio da sam dobar jahač, možda čak bolji od njegova gazde. Pustio sam ga da kasa. Znao sam da je put pred nama previše dug da bih ga smio već sada izmoriti galopom. Neka najprije moji progonitelji izmore svoje konje. Svi iskusni jahači znaju da će konj, što ga se kasnije natjera u galop, duže izdržati.

Oluja je i dalje bjesnjela i bacala mi pijesak u oči. Jedva sam vidio kamo jašem, ali tješilo me saznanje da ni mojim progoniteljima nije bolje, kao ni onima koji me sad negdje čekaju, upozoreni signalima na moju prisutnost.

Konj se sada već privikao na mene. Razmišljao sam o Dee. Hannagan je mogao, zanesen bljesom i razočaranjem, reći Salvadoru da me sklonila i izdati je, ali je on, na svu sreću bio mrtav. Konj mu je slomio hrptenjaču i time me spasio. Nije me htio pustiti da odem jer je više od svega priželjkivao ranč kakav je Sacketterov, no sad ga ionako neće dobiti.

Osvrtao sam se od vremena do vremena. Na trenutke ništa se nije vidjelo, a onda bi vjetar opet raznio svu prašinu i zrak bi bio tako čist da sam mogao vidjeti vatre što su ih palili kako bi jedni druge upozorili da se nalazim negdje u blizini.

Ugledao sam za sobom nekoliko jahača i pustio El Capitána u galop. Činilo se da letimo. Kad sam se ponovo okrenuo, jahači su zaostali daleko za nama. Priželjkivao sam da mi izgube trag, ali znao sam da su vjerojatno prozreli moju namjeru da prijeđem granicu prema sjeveru.

Bilo je dovoljno da jednostavno sa što više ljudi krenu u tom smjeru.

* * *

Negdje usred noći oluja je utihnula isto tako naglo i nenadano kako je i počela. Noć je ubrzo postala svjetlija i bistrija, a vidljivost vrlo dobra. Približavao sam se obroncima brežuljaka nastojeći da se domognem njihove sjene.

Sa svoje lijeve strane ugledao sam jahače. Ni sâm ne znam odakle su došli, ali to i nije bilo važno. Ugledali su me i namjeravali mi prepriječiti put.

Među brežuljcima preda mnom bio je jedan jedini prolaz. Uspiju li mi ga prepriječiti, primorali bi me da skrenem prema istoku, u ravnicu na kojoj nije bilo zaklona.

Morao sam proći brežuljcima na sjever. Drugog izbora nije bilo. Morao sam! Domognem li se brežuljaka, moći ću mijenjati smjer kretanja i zavaravati protivnika.

Bilo ih je sedam ili osam. Neki su jahali brže konje i bili malo ispred ostalih. Znao sam da ćemo se sukobiti. U ruci sam držao spremnu sačmaricu.

Sve se zbilo kako sam pretpostavljao. Zatekli smo se gotovo pod pravim kutom. Dojurili su s lijeve strane, sa zapada, a ja

sam jahao na sjever, prema brežuljcima. Počeli su pucati. Nekoliko me metaka okrznilo, a i konj se trgnuo kao da je zadobio udarac bičem. Kad su bili dovoljno blizu da mogu u njih sigurno ciljati, zapucao sam sačmaricom. Ubrzo je nastalo komešanje, a ja sam nastavio jahati prema brežuljcima.

Uspio sam proći i za sada sam mogao mirno da nastavim jahati. Sačmaricu sam odbacio jer nisam imao čime da je napunim, a prazna mi je samo smetala. Preostao mi je kolt, ne baš dobar, ali ipak je bilo nešto. Pitao sam se što će biti dalje.

* * *

Još prije no što se razdanilo, El Capitán počne hramati. Stao sam, sjahao i pregledao ga. Nije bio teško ranjen, zadobio je samo lakšu površinsku ranu na lijevom bedru. Krenuli smo dalje. Kad smo stigli do vode, zaustavio sam se, oprao mu ranu, očistio je i svezao rukavom što sam ga strgnuo s košulje. Rana zaista nije bila opasna i sad je bila dobro zaštićena kako se ne bi još jače ozlijedio ako bismo opet morali jahati između trnovitog grmlja, kao maloprije. Kad bi se ipak upalila, morao bih nabaviti novog konja.

Klonio sam se kolnog puta jer on je uvijek bio duži, zaobilazeći prevelike uspone i teško prohodna mjesta. Birao sam što više prečaca, stalno na oprezu, jer moji su progonitelji poznavali to područje bolje nego ja i možda znali neke meni još nepoznate prečace.

Sunce je izašlo i postalo je vruće. Dan će biti dug, vruć i

prašan. Rane su me počele stezati i peći. Da sam nekoliko dana ostao u krevetu, prašak što mi ga je Dee nasula na rane bio bi mi pomogao, ali ovako je korist od njega bila mala. Sve su se od jahanja ponovo otvorile i osjećao sam se sve lošije, a granica je bila još daleko.

Ako je se čak i domognem, to ne bi značilo da sam se spasio, jer Salvador je i s druge strane imao dovoljno utjecaja, mada ne tako silnog kao ovdje. Pitao sam se da li i sâm sudjeluje u potjeri ili čeka da me dovedu kako bi zapovjedio da me ponovo svežu za stup. Zakleo sam se sam sebi da me živoga neće još jednom odvesti na hacijendu.

* * *

Kako se dan bližio kraju, El Capitán je sve jače hramao. Zaustavio sam se na rubu neke ravnice i ugledao ih: četiri skupine spojile su se u jednu, a predvodio ih je Salvador. Sustizali su me. Znači da je odmah krenuo za mnom i cijele me noći i sâm slijedio.

Jahao sam dalje, ali odjednom se preda mnom pojaviše još neki jahači. Prepriječili su mi put. Očito su opazili kako jašem pred skupinom koja me progoni.

Zaustavio sam konja. Bila su petorica. Čini se da je to bila skupina koja je, u potrazi za mnom, najdalje stigla.

Gledali su me mirno. Povikao sam:

— Pustite me da prođem! Ne bih rado pucao u vas! Ako mi ne dopustite da prođem, neki od vas morat će umrijeti!

U ruci sam držao spreman revolver i krenuo im u susret.

Nije bilo drugog puta kojim bih mogao poći i stoga sam morao ići prema njima.

Da krenem bilo kojim drugim putem, izgubio bih previše vremena a i priliku i mogućnost da se izvučem. Razmaknuli su se namjeravajući da me puste da prođem, no bio sam uvjeren da će me napasti čim budem između njih.

Dok sam im se približavao, uočio sam kako se nešto dogovaraju i njihovi su mi pogledi nagovještali napad. Moje mogućnosti nisu bile velike, ali znao sam da se moram boriti. S progoniteljima za leđima nisam mogao riskirati da jednostavno pokušam proći ili pak da skrenem na zapad, jer konj je već vrlo teško napredovao, a i meni je bilo izrazito loše.

Morao sam se boriti. S revolverom u ruci približavao sam im se sve više. Kad sam bio među njima, trojica su mi se nalazila s desne strane, a dvojica s lijeve. Pustili su me da zadem dosta duboko među njih. Već sam se čak ponadao da će me možda pustiti da prođem, ali ubrzo sam shvatio da su me pustili samo toliko koliko je bilo potrebno da, pucajući u mene, ne dovedu u opasnost jedni druge.

Jedan je od njih nešto viknuo i onda su svi počeli pucati. Mogao sam zaključiti da ne znaju, na svu sreću, osobito dobro gadati. Ja sam opet primijenio stari trik imitirajući rik pume pa su im konji podivljali.

Pratila me sreća. I ovaj put sam uspio. Nije mi preostao drugi izbor. Ako nešto uopće može prestrašiti dobro izdresirane konje, to je rik pume.

I pastuh kojega sam jahao ponovo se počeo trzati, ali uspio sam ga smiriti prije no što je to uspjelo ostalima, i stoga sam mogao zapucati prije njih. Pucao sam dok sam imao metaka, a kad se revolver ispraznio, podbo sam El Capitána i odjahao.

Slijedili su me meci. Nisam pogodio svu petoricu tako da su neki još bili sposobni za borbu, a i Salvador i njegovi pratioci dovoljno su se približili da su i oni mogli pucati. Predugo sam bio zadržan i zato im je uspjelo da mi pridu tako blizu. Nekoliko me metaka okrnulo. Što je bilo mnogo gore, odjednom se El Capitán ponovo trznuo. Ako ništa drugo, a ono ga je metak opet okrnulo.

Nisam znao bliži li se kraj ovom cijelom paklu. Što ako budem morao stati i suprotstaviti se posljednji put svojim progoniteljima kojih je još bilo previše a da bih uspio?

Ponovo sam morao pomisliti kako mi je Salvador namijenio što duže umiranje. Je li sve to do sada bilo samo polagano umiranje, a ne borba za opstanak?

Već sam gotovo umro dva puta, ali ipak sam se uspio izvući. Nisam znao hoće li me još jednom sreća poslužiti.

Potjeravši konja u galopu, odjahao sam do brežuljaka pokušavajući da se oslobodim progonitelja. El Capitán je sve teže napredovao, ali i dalje je galopirao, izdržljivo i hrabro, ne želeći se predati kao ni ja. Na žalost, ova druga rana što ju je zadobio bila je, čini se, opasnija od prve koju sam mu povezo rukavom svoje košulje.

Sve mi se činilo da je ovaj put zaista počelo moje polagano umiranje.

* * *

Divio sam se konju kojega sam jahao. Dao je sve od sebe, ali ubrzo mu je postalo zaista loše i jedva se kretao. Uspjeli smo primijenivši neke trikove donekle pobjeći progoniteljima, ali ubrzo smo se, na žalost, ponovo zatekli u ravnici.

Bila je to zapravo dolina, i to Green Valley dolina!

Već je svanulo. Gonili su me, znači, cijelu noć. Više gotovo nisam ni znao koliko traje to proganjanje. Upravo je počinjao drugi dan kako me neumorno slijede. Već smo se odavna nalazili na američkom teritoriju, a Salvador me i dalje slijedio.

Osvrnuvši se nešto poslije, ugledao sam Salvadora. Nije bio daleko od mene. Njegovi pratioci nisu mogli jahati njegovim tempom. Slijedili su ga u stopu samo neki koji su jahali najbolje konje. Drugi su zaostali. Sa njime bilo ih je pet odmah iza mene, ali bili su to ujedno oni najopasniji. Prepoznao sam Hanka Carradinea, momka isto tako opasnog kao što je bio Hannagan.

Jahao sam, ni sâm ne znam zašto, prema naselju što je niklo u dolini. Nisam očekivao njihovu pomoć. Nadao sam se jedino da bi mi mogli dati svježeg konja, jer i životinje ljudi koji su me slijedili bile su toliko izmorene da bi sad i prosječan konj bio brži od njih.

Približavao sam se njihovu naselju nadajući se jedino da će mi dati odmorenog konja. Da bi se borili i time mi pomogli, to

mi uopće nije palo na um. Bio sam uvjeren da uopće i ne pomišljaju na borbu. Ako žele da im žene i djeca budu sigurni, ne smiju se upuštati u sukob. Znao sam kako je Hurtado s njima postupao. Stoga sam i pretpostavljao da ništa neće pokušati. Mislio sam kako ih se lako može svladati. Nisam li i sâm bio uvjeren da bih ih mogao otjerati iz doline?

* * *

U ovo rano svitanje vidio sam kako se vodenično kolo okreće crpeći vodu iz potoka.

Kad god bih se osvrnuo, spoznao sam da su mi se Salvador i četvorica njegovih najboljih jahača još više približili. Njihovi konji nisu bili ozlijeđeni i stoga su, naravno, bili brži od moga ranjenog pastuha, konja kakvog zaista nikad do sada nisam vidio.

Sve sam se više približavao naselju. Ljudi su me očito opazili. Nešto su međusobno dovikivali, skupili se i gledali me kako im se primičem. Osjećao sam da El Capitán, neće više dugo izdržati. Lijevo bedro, čini se, već ga je silno boljelo.

Salvador mi se sada već sasvim približio. Možda i neću imati priliku zatražiti drugog konja. Svakim trenutkom bili su mi sve bliže.

Ugledao sam koral u kojemu je bilo nekoliko konja. Uputio sam El Capitána u tome smjeru. Svakome je moralo biti jasno što namjeravam.

Ponovo se osvrnuvši, vidio sam kako jedan od progonitelja odlazi malo u stranu i odmah mi je bilo jasno što je naumio. Kad sam se drugi put osvrnuo,

vidio sam ga kako kleči na tlu držeći veliku pušku za bizone kojom se može pogđiti cilj i na većoj udaljenosti. Odmah je zapucao i pogodio.

Salvadorov se prekrasni El Capitán trgnuo od boli. Bez sumnje, bila je to Salvadorova zapovijed. Shvativši da bih ipak mogao pobjeći, odlučio je radije ubiti svoga ljubimca nego dopustiti da mu pobjegnem.

Životinja ispod mene kao da je uzdahnula. Posrnula je i pala. Prebačen preko glave životinje, pri padu sam trenutak ostao ležati kao oduzet. El Capitán se još jednom uspio podići. S velikim naporom osovio se na noge i prišao mi. Dotakao me njuškom kao da želi vidjeti što mi je, kao da mi želi pomoći.

Nisam mogao ustati. Činilo mi se da su mi svi mišići zgrčeni. Pobojao sam se da mi je ozlijeđena hrptenjača. Uskoro mi je bilo bolje i mogao sam se pomaknuti, ali uto je opet odjeknuo pucanj iz puške za bizone. El Capitán bio je ponovo pogođen. Konj je iznova posrnuo i pao na me. Nisam se uspio odmaknuti.

Osjetio sam da mi je pukla kost u nozi pod težinom El Capitánova trupa. Sad je zaista sve bilo završeno. Više nije bilo nade.

Gornji dio tijela bio mi je slobodan, pa sam, ležeći pod teškom životinjom, mogao vidjeti Salvadora kako mi prilazi. Zaustavio je konja pokraj mene i pogledao me:

— Dobro si sve to izveo, Spade, ali sad je zaista vrijeme da umreš!

Izvukao je kolt i uperio ga u

mene. Slijeva od sebe čuo sam povik:

— Ne pucajte! Stanite! To bi bilo ubojstvo! Ne smijete pucati u čovjeka koji se ne može braniti!

Salvador se nije obazirao na riječi koje je, kao i ja, morao čuti. Upravo kad je otkočio revolver, odjeknula je u mojoj blizini sačmarica i Salvador padne iz sedla smrtno pogođen. Prije no što je pao mrtav, još je zapucao, ali se metak zabio u zemlju pokraj mene.

Pao je sasvim blizu mene i njegove mrtve oči buljile su u me kao da mi još nešto želi reći. Morao sam okrenuti glavu.

* * *

Nedaleko od mene stajali su ljudi iz Green Valleyja. Bilo ih je šest, svi sa sačmaricama u rukama. Došli su mi u pomoć jer nisu htjeli dopustiti da se na području njihova budućeg grada počini ubojstvo. Ne, još jedno ubojstvo nisu htjeli samo tako dopustiti.

Hurtado i njegovi ljudi zorno su ih podučili da se moraju boriti, žele li zadržati ono što im s punim pravom pripada. Ti ljudi iz Tennesseeja sve su to shvatili i odlučili da se bore, ne bojeći se čak ni čovjeka kakav je bio svemoćni Salvador.

Upitao sam se što će učiniti Salvadorovi jahači. Okrenuo sam glavu na onu stranu odakle su se trebali pojaviti. Slomljena noga, priklještena uginulim pastuhom, paklenski me boljela.

Jahači su zastali. Kao da su oklijevali. Pogledao sam Carradinea. Znao sam da će on sada preuzeti komandu i pitao se što će poduzeti.

– Carradine! – povikao sam.
– Hej, Carradine! Mrtav je! Salvador je mrtav! Za koga ćete se boriti sad kad je on mrtav?

Približio se, a drugi su ga oklijevajući slijedili. Zastali su pokraj nas i zurili u mrtvog Salvadora kao da ne mogu vjerovati vlastitim očima.

– Možda bismo vas morali sada sve pobiti – zamišljeno će Carradine pogledavši ljude koji su stajali pokraj mene.

Šutjeli su. Ništa mu nisu odgovorili. Kao ni onda meni, tako sada nisu htjeli vrijeđati Carradinea. Stajali su samo i šutjeli, ali vidjelo se da su odlučni i složni i da ih ništa i nitko ne može pokolebati. To su Carradine i njegovi ljudi osjećali.

Carradine je očito odlučio što će uraditi.

– Povest ćemo don Francisca sa sobom – reče i pogleda zatim mene. – Prati te sreća, Spade. Salvador je mrtav. Imaš pravo, za što da se uopće borimo? Novo vrijeme što nadolazi ionako ne možemo zaustaviti. Što da uradim sa Dee Lane? Štošta bih mogao s njome učiniti, zar ne?

– Pusti je neka dođe k meni, ili si možda od onih koji više vole jeftinu osvetu?

Razmišljao je trenutak i zatim rekao:

– Poslat ću ti je. Da, poslat ću je neka ide k tebi. Zaista te prati sreća, Spade.

KRAJ

U PRIPREMI:

L. L. Foreman:
REVOLVERAŠI

Izašao je iz štampe novi SAMOV specijal:

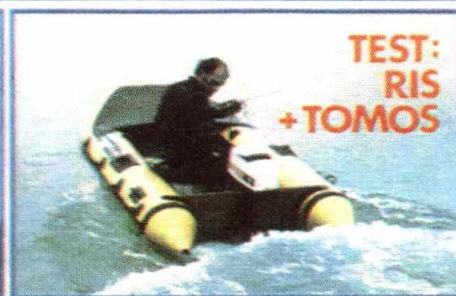
YU NAUTIKA

SPECIJALNO IZDANJE MAGAZINA SAM GODINA 1981. CIJENA: 80 dinara

TRI TEČAJA
Jedrenje
na dasci
Skijanje
na vodi
Kuhinja
s obale
PREGLED
DOMAĆE
PONUDE

PRIRUČNIK ZA
MORNARSKA
ZNANJA I
VJEŠTINE

za sve koji vole more

- Potražite ga na kiosku
- Naručite ga izravno od redakcije

YU NAUTIKA je moderno pripremljena revija ravna sličnim inozemnim izdanjima. Stampana je na 148 stranica finog papira sa mnogo crteža i ilustracija u boji, tvrdim hrptom i kvalitetnim omotom koji će izdržati listanje kroz mnogo sezona.